Buur ya
di téere bu jëkk bi
Lu jëm ci nguurug Suleymaan

(Saar 1.1—11.43)

Daawuda néew na doole

1 Gannaaw gi Buur Daawuda mujj naa
màggat, ba làq at yu bare, ñu di ko sàng ay sér
te du ko taxa tàng. 2 Ay dagam ne ko: «Buur,
sang bi, nañu la wutal ab janq, mu di la taxawu,
di la topptoo. Man naa tëdd it ci sa wet, Buur,
ndax nga liwwi, sang bi.» 3 Ñu daldi seet ci tundu
Israyil wépp, ba gis janq bu rafet bu ñuy wax
Abisag, di waa Sunem. Ñu indil ko Buur. 4 Janq
baa nga taaru lool. Muy topptoo nag Buur, di ko
taxawu, waaye Buur dëkkoowu ko.

Adoñaa ngi sàkku jal bi

5 Ci biir loolu Adoña doomu Daawudaak Agit,
di tëggu naan: «Man mii maay doon buur.» Mu
waajalal boppam watiiru xare aki fas ak juróom
fukki nit ñuy daw di ko jiitu. 6 Baayam Daawuda
nag masu koo wax dara, ak lu mu mana def.
Adoña moo toppoon ci Absalom. Mu doonoon
ku góorayiw lool.

7 Ci kaw loolu Adoña diisook Yowab, mi Seruya
di ndeyam, ak Abiyatar sarxalkat ba, ñooñu
jàpple ko. 8 Waaye Cadog sarxalkat ba ak Benaya
doomu Yoyada, ak Yonent Yàlla Natan, ak Simey
ak Reyi, ñook jàmbaari Daawuda ya koy dar,

ñooñu ànduñu woon ak Adoña. 9 Ba mu ko
defee Adoña sarxe ay xar aki nag aki wëllu yu
duuf ca wetu doju Soyelet, fa feggook En Rogel.
Mu woo ca mboolem doomi Buur yu góor ya
mu bokkal baay, ak jawriñi Buur yu diiwaanu
Yuda. 10 Waaye woowul Yonent Yàlla Natan
ak Benaya, woowul jàmbaar yay dar Daawuda,
woowul rakkam Suleymaan.

11 Ba loolu amee Natan laaj Batseba, ndeyu
Suleymaan, ne ko: «Waaw, xanaa déggoo ne
Adoña doomu Agit falu na buur te sunu sang
Daawuda yégu ko? 12 Kaay gaaw, ma digal la
nooy def, ba musal sa bakkan ak sa bakkanu
doom Suleymaan. 13 Gaawal dem ca Buur
Daawuda, ne ko: “Buur, sang bi, du yaa ma
giñaloon, yaw sang bi, ne ma sama doom
Suleymaan mooy falu buur, wuutu la, te mooy
toog ci sa jal bi? Kon nag lu tax Adoña falu
buur?” 14 Gisal, diir bi ngay wax ak Buur foofa,
man dinaa duggsi, topp ci yaw te dinaa dëggal
sa kàddu.»

15 Batseba dem ba ca Buur, ca biir néegam.
Buur a nga màggat lool, Abisag mu Sunem di
ko taxawu. 16 Batseba agsi sujjóotal Buur, sukk
fi kanamam. Buur ne ko: «Lu doon say tànk?»
17 Mu ne ko: «Sama sang, yaw yaa ma giñal ci sa
Yàlla Aji Sax ji, sang bi, nga ne ma sama doom
Suleymaan de dina falu buur moos, wuutu la,
te moom mooy toog ci sa kaw jal bi. 18 Waaye
xoolal léegi Adoñaa ngii falu buur, te yaw Buur
sang bi, yéguloo ko. 19 Sarxe na ay nag ak wëllu
yu duuf ak xar yu bare. Woo na ca doomi Buur
yu góor yépp, woo ca Abiyatar sarxalkat ba,

woo ca Yowab, njiitu mbooloom xare mi. Waaye
Suleymaan sa surga ba, woowu ko. 20 Yaw nag
Buur, sang bi, Israyil gépp a ngi ne jàkk ci yaw,
ngir nga xamal leen kan ngay dëj ci sab jal, mu
wuutu la, sang bi. 21 Lu ko moy de Buur, sang bi,
bés boo nopplujee fekki say maam, su boobaa
man, maak sama doom Suleymaan dinañu nu
tuumaal.»

22 Na Batseba di wax ak Buur, Yonent Yàlla
Natan jekki ne jalañ. 23 Ñu wax ko ne ko: «Buur,
Yonent Yàlla Natan a ngoog.» Mu agsi ba ci
kanam Buur, sujjóotal ko, dëpp kanamam fa
suuf. 24 Natan ne ko: «Buur, sang bi, ndax
yaa wax ne Adoña mooy falu buur, wuutu la,
te moom mooy toog ci kaw jal bi? 25 Ndax kat,
Adoña dem na tey jii, sarxeji lu bare ciy nag ak
wëllu yu duuf aki xar. Woo na ca doomi Buur
yu góor yépp, ñook njiiti xare yeek Abiyatar
sarxalkat bi. Ña nga noonee di lekk ak a naan
ñook moom te naa: "Buur Adoña, guddalu fan!"
26 Man sa surga bii nag, maak Cadog sarxalkat
bi ak Benaya doomu Yoyada ak sa surga ba
Suleymaan, woowu nu ca. 27 Buur, sang bi, ndax
wér na ne loolu ndigal la lu bàyyikoo fi yaw,
te xamaloo nu kan mooy toog ci sa kaw jal bi,
wuutu la, yaw Buur, sang bi?»

28 Buur Daawuda ne ko: «Wool ma Batseba!»
Ci kaw loolu Batseba dikk taxaw fa kanam Buur.
29 Buur daldi giñ ne: «Giñ naa ci Aji Sax ji, Kiy
Dund te musal sama bakkan bii ci jépp njàqare,
30 bir na ne loolu ma la giñaloon ci Aji Sax
ji, Yàllay Israyil, ne la bir na ne Suleymaan sa
doom mooy doon buur wuutu ma te mooy toog

ci kaw jal bii ma toog— loolu déy dinaa ko sottal
bés niki tey.» 31 Ba mu ko defee Batseba dëpp
kanamam fa suuf, sukk fa kanam Buur, ne ko:
«Buur Daawuda, sang bi, yal nanga fi yàgg.»

Suleymaan falu na

32 Buur Daawuda daldi ne: «Wool-leen ma
Cadog sarxalkat bi, ak Yonent Yàlla Natan ak
Benaya doomu Yoyada.» Ba ñu dikkee fa kanam
Buur, 33 Buur ne leen: «Àndleen ak samay dag,
ngeen waral sama doom Suleymaan ca sama
kaw berkelle bu jigéen ba, te yóbbu ko Giyon,
bëtu ndox ba. 34 Cadog sarxalkat bi ak Yonent
Yàlla Natan, nañu ko diw foofa, fal ko mu jiite
Israyil. Su ko defee ngeen wal liit gi te yéene
ne: "Buur Suleymaan, guddalu fan!" 35 Ngeen
topp nag ci moom, délsi, mu dikk toog ci kaw jal
bi. Moom mooy nguuru, wuutu ma. Moom laa
fal, mu yilif Israyil ak Yuda.» 36 Ba loolu amee
Benaya doomu Yoyada ne Buur: «Buur, sang bi,
yal na ko Aji Sax ji sa Yàlla dogal. Amiin! 37 Na
Aji Sax ji ànde woon ak yaw Buur, sang bi, yal na
ni àndeek Suleymaan, te yal na kaweel ab jalam,
ba mu sut sab jal, yaw Buur Daawuda, sang bi.»
38 Gannaaw loolu Cadog sarxalkat ba daldi ànd
ak Yonent Yàlla Natan ak Benaya doomu Yoyada,
ak waa Keret ak waa Pelet yay dar Daawuda. Ñu
waral Suleymaan berkelleb Buur Daawuda. Ñu
dar ko ba Giyon, bëtu ndox ba. 39 Ci kaw loolu
Cadog sarxalkat ba dem ca xaymab Aji Sax ji, jële
fa béjjén ba def diwu pal ga, diw ca Suleymaan.
Ñu wal liit ga, mbooloo ma mépp àddu ca kaw
ne: «Buur Suleymaan, guddalu fan!» 40 Ba loolu

amee mbooloo ma mépp topp ca, bég lool, di
toxoro, coow la jolli, ba suuf sa di riir.

41 Ba mu ko defee Adoña dégg ca, mook
mboolem ña mu woo woon, ñu nekk faak moom.
Fekk ñu lekk ba noppi. Ba Yowab déggee liit ga,
da ne: «Waaw, riir mi ci dëkk bi, lu mu doon?»
42 Daaneelagul kàddoom sax, Yonatan doomu
Abiyatar sarxalkat ba ne jaas, agsi. Adoña ne ko:
«Dikkal, yaw nit ku baax nga, te xibaaru jàmm
ngay indi.» 43 Yonatan ne Adoña: «Déedéet
kay, sunu sang Buur Daawuda fal na Suleymaan
buur. 44 Buur boole na kook Cadog sarxalkat bi
ak Yonent Yàlla Natan ak Benaya doomu Yoyada
ak waa Keret ak waa Pelet yay dar Buur. Yebal
na leen, ñu waral ko berkelleb Buur. 45 Cadog
sarxalkat baak Yonent Yàlla Natan diw nañu ko,
fal ko ca Giyon, ba bàyyikoo ca, di ko bége, mu
dim riir ci dëkk bi. Mooy coow, li ngeen dégg.
46 Suleymaan sax toog na ca jalu buur; 47 te it
jawriñi Buur ñëw nañu, di sargalsi sunu sang
Buur Daawuda, ne ko: "Yal na sa Yàlla siiwal
turu Suleymaan, ba mu gën laa amu tur. Yal na
kaweel ab jalam, ba mu gëna kawe sab jal." Buur
sujjóot ca kaw lalam, 48 teg ca ne: "Cant ñeel na
Aji Sax ji, Yàllay Israyil, ji ma jox bésub tey ku
ma wuutu ci samab jal, may gis."» 49 Ba loolu
amee tiitaange jàpp mboolem ña ñu woo woon
ca jataayu Adoña. Ñu jóg, tasaaroo, ku nekk dem
yoonam.

50 Adoña nag ragal Suleymaan, daldi dem
jàpp ca béjjén ya ca cati sarxalukaay ba, ngir

rawale bakkanam*. 51 Ñu wax ko Suleymaan,
ne ko: «Buur Suleymaan, Adoña de, ragal na
la. Deful lu moy jàpp ca béjjéni sarxalukaay
ba te naa: “Na ma Buur Suleymaan sang bi
giñal tey jii ne du ma jam saamar, ma dee.”»
52 Suleymaan daldi ne: «Su dee nit ku jara wóolu
de, genn kawaram du wadd ci suuf. Waaye
su lalee pexem wor de, dina dee.» 53 Ba loolu
amee Buur Suleymaan yónnee, ñu jëleji Adoña
ca sarxalukaay ba, mu dikk, sujjóotal Buur
Suleymaan. Mu ne ko: «Man ngaa ñibbi sa kër.»

2

Daawuda dénku na Suleymaan

1 Ba ñu demee ba bésu àppu Daawuda di
jegesi, Daawuda dafa dénk doomam Suleymaan,
ne ko: 2 «Maa ngi ci yoon wu dul jaas ci mboolem
àddina. Nanga dëgërlu te góor-góorlu, 3 di
dénkoo sa ndénkaanel Yàlla Aji Sax ji, di topp
ay yoonam, sàmmonteek ay dogali yoonam aki
santaaneem aki àttey yoonam aki seedeem, ni
ñu ko binde ci yoonu Musaa. Su ko defee
dinga am ndam ci lépp loo def ak fépp foo jëm,
4 ba keroog Aji Sax ji sottal kàddoom ga mu
ma waxoon ne ma: “Su say sët sàmmee seen
dundin, saxoo ngëm gu ma wéetal, te gar ci seen
bakkan, kon doo ñàkk mukk ku lay wuutu ci
jalub Israyil.”

5 «Yaw ci sa bopp xam nga li ma Yowab doomu
ndaw sa Seruya def, te def na ko ñaari njiiti

---

* **1:50** 1.50 Jàpp ca sarxalukaay ba ca kër Yàlla ga, nit daan na ko def, di ko sàkkoo rawale bakkanam. Seetal ci *Mucc ga* 21.14.

xarey Israyil, di Abner doomu Ner ak Amasa
doomu Yeter: rey na leen, tuur seen deret ni bu
doon xare, ba taqal boppam ripp. Moo rendi ci
biir jamonoy jàmm. 6 Jëflanteel ak moom ci kaw
xel, bu ko bàyyi mu duggaale bàmmeel bijjaaw.
7 «Góor ñiy doomi Barsilay mu Galàdd nag,
nanga leen baaxe, te ñuy bokk ak yaw ndab,
ndax kat taxawu woon nañu ma, ba may daw
Absalom sa doomu baay.
8 «Gannaaw loolu bàyyil xel ci Simey mi nga
feggool, muy doomu Gera mu Baxurim, mi bokk
ci giirug Beñamin. Moom moo ma doon tifaari
saaga, bés ba ma jëmee Maanayim, moom mu
dikk dajeek man ca dexu Yurdan. Ma giñal ko
ci Aji Sax ji ne ko: "Duma la rey, sama saamar
du la dal!" 9 Waaye yaw de, bu ko ñàkka topp,
ndax boroom xel nga, te dinga xam ni ngay
defeek moom, ba mu sangoo deretam, ànd ak
bijjaawam, dugg bàmmeel.»
10 Gannaaw loolu Daawuda nelaw, fekki ay
maamam, ñu denc ko ca gox ba ñu naan Kër
Daawuda. 11 Nguurug Daawuda ci Israyil tollu
na ci ñeent fukki at, di juróom ñaari at ya mu
péeyoo Ebron, ak fanweeri at ak ñett ya mu
péeyoo Yerusalem.
12 Suleymaan nag toog ca jalub baayam
Daawuda; nguuram dëgër, ne kekk.

Nii la Adoña mujje

13 Ci biir loolu Adoña ma Agit di ndeyam,
dem ca Batseba, ndeyu Suleymaan. Mu ne ko:
«Mbaa jàmm a la indi?» Mu ne ko: «Jàmm
la.» 14 Mu neeti ko: «Mbir la mu ma lay wax.»

Mu ne ko: «Waxal.» 15 Mu ne ko: «Xam nga
ne maa moomoon nguur gi, te man la Israyil
gépp séentu woon, ma falu buur. Waaye tey
nguur gi walbatiku na, tegu ci sama loxol doomu
baay, ndax Aji Sax jee ko ko jox. 16 Léegi nag
lenn rekk laa lay ñaan, te nga bañ maa gàntu.»
Mu ne ko: «Waxal rekk.» 17 Mu ne ko: «Buur
Suleymaan du la gàntu, rikk ñaanal ma ko, mu
may ma Abisag mu Sunem soxna.» 18 Batseba
ne ko: «Baax na, man kay maa la koy waxal
Buur.» 19 Batseba dem ca Buur Suleymaan, ngir
wax ko mbirum Adoña ma. Buur jóg gatandu
ko, sukkal ko, daldi toogaat ci ngànguneem. Mu
tegal ndeyam ngàngune, mu toog ci ndijooram.
20 Mu ne ko: «Man de, lenn lu tuut rekk laa lay
ñaan, te bu ma gàntu.» Mu ne ko: «Waxal, saa
ndey, duma la gàntu.» 21 Mu ne ko: «Abisag mu
Sunem, may ko sa doomu baay Adoña soxna.»
22 Buur Suleymaan ne ndeyam: «Nga ne! Adoña
ngay ñaanal Abisag mu Sunem soxna? Tee
nga koo ñaanal nguur gi far, nde mooy sama
mag, ñaanalaale ko Abiyatar sarxalkat bi, mook
Yowab doomu Seruya?»

23 Buur Suleymaan nag giñ ci Aji Sax ji ne: «Yal
na ma Yàlla teg mbugal mu gëna tar, ndegam
Adoña du feye bakkanam lii muy sàkku! 24 Léegi
nag giñ naa ci Aji Sax ji, Kiy Dund, te teg ma
fi, dëj ma ci jalub Daawuda sama baay, sampal
ma askanu nguur, wa mu dige woon, bésub tey
jii Adoña dina dee.» 25 Buur Suleymaan daldi
jox ndigal Benaya doomu Yoyada. Benaya jam
Adoña, mu dee.

Nii la Abiyatar mujje

26 Abiyatar sarxalkat bi nag, Buur ne ko:
«Dellul Anatot ca say tool. Dee rekk a war ci
yaw, waaye bésub tey jii duma la rey, ndax li nga
gàddu woon gaalu Aji Sax ji Boroom bi, dox jiitu
sama baay Daawuda. Nga teg ci bokk ak sama
baay mboolem coono bu mu daj.» 27 Suleymaan
nag jële Abiyatar ci liggéeyu saraxi Aji Sax ji,
daldi matal li Aji Sax ji waxoon ci waa kër Eli
ca Silo.

Nii la Yowab mujje

28 Yowab àndul woon ak Absalom ci pexeem,
waaye Adoña la mujj àndal. Ba Yowab yégee
la xew, daa daw ba ca xaymab Aji Sax ji, jàpp
ca béjjén ya ca cati sarxalukaay ba, ngir rawale
bakkanam. 29 Ñu wax Buur Suleymaan ne ko:
«Yowab daw na, làquji ca xaymab Aji Sax ji,
te kat ma nga ca sarxalukaay ba.» Suleymaan
sant Benaya doomu Yoyada, ne ko mu dem, jam
ko. 30 Benaya dugg ca biir xaymab Aji Sax ja,
ne ko: «Buur nee nanga génn!» Yowab ne ko:
«Génnuma, fii laay deeye!» Benaya yegge Buur
waxi Yowab ak la mu ko tontu. 31 Buur ne ko:
«Defal li mu wax, jam ko mu dee, nga suul ko,
ndax ma set, maak sama waa kër baay, ci deretu
jaamburi Yàlla ji Yowab tuuroon. 32 Su ko defee
Aji Sax ji dina ko gàdduloo bakkanu boppam,
feye ko ko bakkanu ñaar ña mu songoon, di
Abner doomu Ner, njiital xarey Israyil, ak Amasa
doomu Yeter, njiital xarey Yuda; muy ñu jub, ñu
ko gën, teewul mu jam leen saamar, ñu dee te
sama baay Daawuda yégu ko. 33 Yal na Yowab

ak askanam gàddu seen bakkan ba fàww. Waaye
Daawudaak askanam ak waa këram akub jalam,
yal na leen Aji Sax ji jàmmal ba fàww.» 34 Ba
loolu amee Benaya doomu Yoyada daldi dem
jam Yowab, rey ko. Ñu suul ko ca këram ga ca
màndiŋ ma. 35 Gannaaw loolu Buur tabb Benaya
doomu Yoyada ca boppu mbooloom xare ma, mu
wuutu Yowab. Cadog sarxalkat ba, Buur tabb ko,
mu wuutu Abiyatar.

Nii la Simey mujje

36 Ba mu ko defee Buur yónnee woolu Simey,
wax ko ne ko: «Tabaxalal sa bopp kër fii
ci Yerusalem, dëkk ca waaye bul dem fenn.
37 Ndaxte bés boo fi jógee, ba jéggi xuru Se-
doron, xamal xéll ne dee rekk mooy sab àtte,
te yaay gàddu sa bakkanu bopp.» 38 Simey ne
Buur: «Baax na, Buur, sang bi. Li nga ma wax
rekk de laay def, sang bi.» Ba loolu amee Simey
toog Yerusalem lu yàgg.

39 Ba ñu ca tegee ñetti at, ñaari jaami Simey
daw dem ca Akis buurub Gaat doomu Maaka.
Ñu wax Simey, ne ko: «Ndeke sa jaam yaa nga
Gaat!» 40 Simey daldi takk mbaamam, dem Gaat
ca Akis, ngir jëli ay jaamam. Mu jëleji Gaat ay
jaamam, délloosi leen. 41 Ba ñu waxee Buur
Suleymaan, ne ko Simey jóge na Yerusalem dem
Gaat, ba délsi, 42 Buur yónnee, woolu Simey,
ne ko: «Xanaa giñloowuma la woon ci Aji Sax
ji, àrtu la ne la: “Bés boo fi jógee dem fenn,
xamal xéll ne dee rekk mooy sa àtte”? Nga ne
ma: “Baax na, dinaa la déggal.” 43 Ana lu waral
nag sàmmoo la nga giñoon ci Aji Sax ji te ma

santoon la ko?» 44 Buur dellu ne Simey: «Yaw ci
sa bopp xam nga xéll mboolem li nga lor sama
baay Daawuda. Léegi Aji Sax ji dina la fey sa
jëf ju bon, mu këppu ci sa kaw bopp. 45 Waaye
man Buur Suleymaan du ma teree barkeel; jalub
Daawuda it day sax fàww fi kanam Aji Sax ji.»
46 Buur nag sant Benaya doomu Yoyada, mu
génne Simey, jam ko, mu dee. Ba loolu amee
nguur ga gëna dëgër ca loxol Suleymaan.

3

Buur Suleymaan ñaan na Yàlla xel

1 Gannaaw ba loolu wéyee Suleymaan gorom-
loo naak Firawna buuru Misra, jël doomu Fi-
rawna, indi ko gox ba ñu naan Kër Daawuda, ba
keroog muy noppee tabax këram ak kër Aji Sax
ji ak tata ja wër Yerusalem. 2 Terewul mbooloo
ma di rendi ay sarax ca bérabi jaamookaay ya,
ndax ca yooya jamono tabaxaguñu woon kër gu
ñu tudde Aji Sax ji. 3 Suleymaan nag wone na
cofeelam ci Aji Sax ji, di wéy ci sàrti baayam
Daawuda, xanaa lu moy bérabi jaamookaay ya
rekk. Moom daan na fa rendi sarax, di fa taal
cuuraay.

4 Ci biir loolu Buur dem Gabawon, sarxali
fa, ndax foofaa doon bérabu jaamookaay ba
gënoona mag: junniy saraxi rendi-dóomal, Su-
leymaan joxe na ko fa ca kaw sarxalukaay booba.
5 Foofa ca Gabawon la Aji Sax ji feeñu woon Su-
leymaan ci géntug guddi. Yàlla ne ko: «Ñaanal
loo bëgg, ma may la ko.» 6 Suleymaan ne ko:
«Yaw de yaa baaxe lool sab jaam Daawuda, saa

baay, ngir na mu daan doxale fi sa kanam ci dëgg
ak njekk ak njubteg xol. Yaa ko baaxe lool, may
ko doom ju góor ju toog cib jalam, bésub tey jii.
7 Léegi nag Aji Sax ji, sama Yàlla, fal nga ma
buur, ma wuutu saa baay Daawuda. Waaye Sang
bi, man ndaw lu tuut laa, xawma sax nu may
doxale. 8 Rax ci dolli, Sang bi, ma nekk ci digg
askan wi nga taamu, askan wu yaa, ba maneesu
koo waññ mbaa di ko lim. 9 Kon nag Sang bi, may
ma xel mu am ug dégg mu ma àttee sa ñoñ, ngir
may ràññee lu baax ak lu bon. Ndax kat, ana kan
moo mana àtte sa ñoñ, wii askan wu réy?»

10 Kàddug Suleymaan ga nag neex Aji Sax ji,
ndax loolu mu ñaan.

11 Mu ne ko: «Gannaaw loolu nga ñaan, te
ñaanuloo fan wu gudd, ñaanuloo alal, ñaanuloo
itam say noon dee, xanaa di ñaan xel mu rafet
moo àttee dëgg, 12 dama ne, dinaa la defal li nga
ñaan, te sax dinaa la may xel mu rafet, nga am
ug dégg, ba raw ku la jiitu ak ku la wuutu. 13 Te
itam li nga ñaanul dinaa la ko may, booleel la
alal ak teraanga, ba doo am moroom ci buur yi,
sa giiru dund. 14 Te soo jaaree ci samay yoon, jëfe
samay sàrt ak samay santaane, muy fi sa baay
Daawuda jaaroon, kon dinaa guddal saw fan.»

15 Ba loolu amee Suleymaan yewwu, ndeke
gént la woon. Mu dellu Yerusalem, taxaw fa
kanam gaalu kóllërey Aji Sax ji, def fa ay saraxi
rendi-dóomal, ak saraxi cant ci biir jàmm, daldi
berndeel jawriñam yépp.

Suleymaan wone na xelam

16 Ba loolu wéyee mu am ñaari gànc yu dikk
ca Buur, agsi ca kanamam. 17 Senn ndaw sa ne:
«Éy sang bi, maak ndaw sii de, danoo bokk genn
kër, bokk fa wasin nun ñaar. 18 Ba ma amee
doom ba mu am ñetti fan, moom mii itam mu
am doom, te nun rekk a dëkk, keneen nekkul ak
nun ca biir kër ga, xanaa nun ñaar. 19 Doomu
ndaw sii nag dee ci guddi, ndax daa tëddoon ci
kawam. 20 Mu jóg ci xaaju guddi, jële sama doom
fi sama wet, tëral ci wetam. Fekk man, sang bi,
maa ngi nelaw. Doomam ji dee nag, mu tëral ko
ci sama wet. 21 Naka laa jóg ci suba, di nàmpal
sama doom, gisuma lu moy mu dee. Ba bët setee
nag ma xool ko bu baax, ndeke du sama doom ji
ma jur.» 22 Seneen ndaw sa ne: «Déedéet, sama
doom mooy dund, sa doom a dee.» Ku jëkk ka
ne: «Déedéet, sa doom a dee, sama doom a ngi
dund.» Ñu di ko werante fi kanam Buur.

23 Buur ne: «Kii a ngi naan: “Sama doom
jii mooy dund, sa doom a dee.” Kee naan:
“Déedéet, sa doom a dee, sama doom mooy
dund.”» 24 Buur teg ca ne: «Indil-leen ma
saamar!» Ñu indil Buur saamar. 25 Buur ne:
«Dogleen xale biy dund ñaar, te jox kii genn-
wàll, jox kee genn-wàll.» 26 Ci kaw loolu ndaw si
doomam di dund daldi ñeewante doomam. Mu
ne: «Déet, sang bi, jox ko xale bi. Bu ko rey
mukk!» Ndaw sa ca des, moom, ne: «Deesu ma
ko jox, deesu la ko jox; dogleen ko ñaar!» 27 Ba
loolu amee Buur daldi àtte ne: «Joxleen ndaw sii
liir biy dund, te buleen ko rey. Mooy ndeyam.»

28 Israyil gépp nag dégg àtteb Buur, daldi
yéemu ci moom, ndax dañoo gis ne xelum Yàlla

mu rafet a ngi ci moom, di ko jiite ci àtte dëgg.

4

Suleymaan fal na ay njiit

1 Ci kaw loolu Buur Suleymaan di boroom
Israyil gépp. 2 Ay jawriñam ñii la woon: Asaryaa
sëtu Cadog moo doon sarxalkat bi; 3 Eliyoref ak
Awiya doomi Sisa di bindkat yi; Yosafat doomu
Ayilut yore kàddug Buur; 4 Benaya doomu Yoy-
ada jiite mbooloom xare ma; Cadog ak Abiyatar
di ay sarxalkat. 5 Asaryaa doomu Natan moo jiite
woon ndawi Buur ya, Sabudd doomu Natan di
sarxalkat te di diglekatu buur. 6 Ayisar moo doon
saytu kër Buur, Adoniram doomu Abda di sase
liggéeyi sañul-bañ ya.

7 Buur Suleymaan amoon na fukki jawriñ ak
ñaar ci Israyil gépp. Ñuy topptoo dundub Buur
ak waa këram, weer wu nekk kenn ci ñoom yor
dund ba, ba at mi mat. 8 Ñooñoo di:

Ben Ur ma sasoo woon diiwaanu tundi Efrayim.

9 Ben Deker sasoo Makas ak Saalbim ak Bet Semes ak Elon Bet Anan.

10 Ben Keset sasoo Arubot, boole kook Soko ak mboolem diiwaanu Efer.

11 Ben Abinadab sasoo diiwaanu Dor bépp; Tafat doomu Suleymaan di soxnaam.

12 Baana doomu Ayilut sasoo Taanag ak Megido ak diiwaanu Bet San gépp, feggook Sartan, fa féete Yisreel suuf, muy diggante Bet San ba Abel Mewola, ba ca wàllaa Yogmeyam.

13 Ben Geber a sasoo woon Ramot ca Galàdd, booleek dëkk-dëkkaan ya làngu

Yayir doomu Manase féetewoo woon, foofa ca Galàdd ak diiwaanu Argob ca Basan. Muy juróom benn fukki dëkk yu mag yu ñu wërale ay tata ak seeni bunt ak yeti xànjar yu koy tëj.
14 Ayinadab doomu Ido sasoo Maanayim.
15 Ayimaas ma sasoo Neftali; moom it jël na doomu Suleymaan ju ñuy wax Basmat soxna.
16 Baana doomu Usay boole diiwaanu Aser ak Beyalot.
17 Yosafat doomu Paruwa sasoo diiwaanu Isaakar.
18 Simey doomu Ela sasoo diiwaanu Beñamin.
19 Geber doomu Uri sasoo diiwaanu Galàdd, di réewum Siwon buurub Amoreen ña ak réewum Og buuru Basan. Muy benn ndawal buur bu yilif réew mooma.
20 Waa Yuda ak Israyil dañoo bare woon, ba mel ni feppi suufas géej, di lekk, di naan, nekke mbégte.

5

1 Ci kaw loolu Suleymaan moo yilifoon
mboolem réew ya dale dexu Efraat, ba ca dëkki
Filisteen ña, dem ba ca digu réewum Misra.
Ñooña di indil Suleymaan galag, nangul ko giiru
dundam.
2 Suleymaan daan na njëloo bés bu nekk ñeent
fukki barigoy sunguf ak juróom (45), ak juróom
ñeent fukki (90) barigo ci sunguf su ñagas; 3 ak
fukki nag yu ñu yafal, ak ñaar fukki nagi parlu,
ak téeméeri gàtt, te limaaleesul xeeti kéwél yaak
boroom dunq yu duuf ya. 4 Suleymaan moo

yilifoon mboolem réew ma féete dexu Efraat
sowu, dale ko ca Tifsa ba ca Gasa, muy mboolem
réew ya féete dexu Efraat sowu. Jàmm ne ñoyy,
féete ko wet gu nekk.
5 Diirub ayu Suleymaan gépp nag, waa Yudak
Israyil ànd ak xel mu dal; ku ci nekk ak sa
ker garabu reseñ ak sa ker garabu figg, fa dale
diiwaanu Dan ba ca Beerseba. 6 Suleymaan
amoon na ñeenti junniy (4 000) wuddi fasi
watiir ak fukki junniy fas ak ñaar (12 000).
7 Jawriñ ya dañu daa ay-ayloo, ku nekk ak sa
weer wi ngay topptoo dundub Buur Suleymaan,
mook mboolem ñi mu bokkaloon njël, ba dara
daawu ca ñàkk. 8 Peppum lors ji ànd ak ñax mi
jëm ci fasi watiir yeek fasi dawkat yi itam, ku
nekk ci ñoom da daan indi la ñu ko ca sas, teg
ko fa mu wara nekk.

Suleymaan kenn la woon

9 Ci biir loolu Yàlla jagleel Suleymaan mu
ñaw lool, am xel mu rafet ak xam-xamam bu
yaa, bu solowoo fànn yu bare ni feppi suufas
géej. 10 Suleymaan rafetoon nam xel, ba sut
mboolem doomi réewum penku ak mboolem
waa Misra. 11 Rafetoon nam xel ba raw ñépp:
muy Etan Esraseen ba, di Eman, di Kalkol, di
Darda, doomi Maxol yu góor ya. Turam nag
siiw ca mboolem xeet ya ko wër. 12 Léeb na
ñetti junniy kàddu, woy yi mu fent ëpp junni.
13 Faramfàcce na it mbirum gàncax, dale ko ci
garabu seedar gu Libaŋ ba ci isob giy sax cib
tabax. Jàngle na mbirum mala ak njanaaw ak
luy raam, ba ci jën. 14 Nit ñi dañu daan jóge ci

xeet yépp, di sàkkusi xelam Suleymaan mu rafet;
te dañu daan bàyyikoo ci mboolem buuri àddina
yi déggoon xelam mu rafet.

Suleymaan waajal na tabaxu kër Yàlla ga

15 Ba Iram buurub Tir déggee ne Suleymaan
lañu fal buur, mu wuutu baayam Daawuda, ak
na mu xaritoo woon ak Daawuda naka jekk,
Iram daa yónnee ay ndawam ca Suleymaan.
16 Suleymaan it yónnee ca Iram, ne ko: 17 «Xam
nga sama baay Daawuda manul woona tabaxal
Yàllaam Aji Sax ji kër gu mu ko tudde, ndax xare
yi mu séqoon ak noonam yi ko wër, ba ni leen Aji
Sax ji daaneele, mu teg leen tànk. 18 Léegi nag
sama Yàlla Aji Sax ji may na ma jàmm ne ñoyy,
féete ma wet gu nekk, ba awma benn noon, te
musiba dabu ma. 19 Fii ma nekk damaa fas yéene
tabax kër, tudde sama Yàlla Aji Sax ji. Muy la Aji
Sax ji waxoon sama baay Daawuda, ne ko: “Sa
doom ji may def sa kuutaay ci sab jal moo may
tabaxal kër, tudde ma ko.” 20 Ci biir loolu ma di
la ñaan, nga santaane, ñu goral ma banti seedar
yu Libaŋ, te samay surga ànd ak say surga ci
liggéey bi. Sa peyooru nit ñi dinaa la ko fey ak
loo mana feyeeku, ndax yaw xam nga ne amunu
ci sunu biir ñu mane yett bant ni waa Sidon.»

21 Ba Iram déggee li Suleymaan wax, am na ca
mbégte mu réy. Mu ne: «Cant ñeel na Aji Sax ji
tey jii, bi mu mayee Daawuda doom ju rafet xel,
mu jiite xeet wu réy wii.» 22 Ci kaw loolu Iram
yónnee ca Suleymaan, ne ko: «Dégg naa kàddu
yi nga ma yóbbante. Man ci sama bopp dinaa
la defal li nga bëgg lépp ci wàllu banti garabi

seedar ak sippar*. 23 Samay surgaa koy diree
Libaŋ ba ca géej ga, rabat ko, ma jaarale ko ci
géej gi ba foo ma wax. Su ko defee ma tas ko
foofa, nga yóbbu. Yaw nag nangul ma rekk li
may sàkku, muy nga joxal ma sama waa kër ab
dund.»
24 Ba loolu amee Iram jox Suleymaan la
mu bëgg ci banti garabi seedar ak sippar.
25 Suleymaan ci wàllu boppam jox Iram ñaar
fukki junni ak juróom ñetti (28 000) barigoy
peppu bele, ak ñaar fukki barigo ak ñaar (22) ci
diwu oliw gu ñu segal. Suleymaan di defal Iram
noonu at mu ne. 26 Bu loolu weesee Aji Sax ji
mayoon na Suleymaan xel mu rafet, na mu ko
ko dige woon. Jàmm it doxoon na diggante Iram
ak Suleymaan, ba ñu fasante kóllëre ñoom ñaar.
27 Buur Suleymaan nag sas fanweeri junniy nit
(30 000) ci Israyil gépp ay liggéeyi sañul-bañ.
28 Mu di leen yebal Libaŋ, weer wu nekk fukki
junni (10 000) dem. Bu ñu amee Libaŋ weer, am
seeni kër ñaari weer. Adoniram a jiite woon sas
ya. 29 Suleymaan sàkk juróom ñaar fukki junniy
(70 000) yenukat, ak juróom ñett fukki junniy
(80 000) yettkati doj ca tund ya, 30 te bokkul
ak ñetti junni ak ñetti téeméeri nit (3 300) ñi
Suleymaan tabb, ñuy jiite liggéey bi, di saytu
liggéeykat yi. 31 Buur santaane ñu jële fa doji
tànnéef yu réy yu ñuy yett, muy kenug kër Yàlla
ga. 32 Ba mu ko defee tabaxkati Suleymaan ak
tabaxkati Iram ak waa Gebal di yett ak a waajal
bant yaak doj, ya ñuy tabaxe kër ga.

* **5:22** 5.22 sippar garab la gu xeetook filaawo.

6

Suleymaan tabax na kër Yàlla ga

1 Ca ñeenti téeméereelu at maak juróom ñett
fukk (480), gannaaw ba bànni Israyil génnee
réewum Misra, ca ñeenteelu atu nguurug Suley-
maan, ci weeru Siw, di ñaareelu weeru at ma*,
ca la Suleymaan tàmbalee tabax kër Aji Sax ji.
2 Kër gi Buur Suleymaan tabaxal Aji Sax ji,
juróom benn fukki xasab† la guddaay bi am,
yaatuwaay bi di ñaar fukki xasab, taxawaay
bi di fanweeri xasab. 3 Buntu néeg bu mag
bi ab dëru biti la jàkkaarlool, yaatuwaayu dër
bi di ñaar fukki xasab, tollook yaatuwaayu kër
gi. Guddaayam féete ci kanam kër gi, yokke
guddaayu kër gi fukki xasab. 4 Mu defal miiri
kër gi ay palanteer yu am feguwaay yu ñu we ay
caax. 5 Mu tabax ay taax yu sës ca ñetti miiri
kër gi. Taax yi dar ñaari miiri néeg bu mag bi
ak miiru néegu biir bu sell bi ci gannaaw. Taax
yi def ay néeg yu ndaw. 6 Taax mi féete suuf
juróomi xasab mooy yaatuwaayam, taax mi ci
tegu di juróom benni xasab. Taaxum kaw mi am
yaatuwaayu juróom ñaari xasab; ndax dañoo
bàyyi ay teguy làcc ci miiri kër gi, ngir xaddi taax
yi baña jàpp ci miiri kër gi.
7 Kër ga, ba ñu koy tabax ay doj lañu ko tabaxe,
muy doj yu ñu yett fa ñu ko jële ba noppi,
moo tax du saddu, du sémmiñ mbaa lenn luy

---

* **6:1** 6.1 weeru Siw moo yemook awril, jàpp me. † **6:2** 6.2 xasab mooy guddaayu loxo, diggante catu baaraamu digg ak conc.

jumtukaayu weñ bu ñu dégg mu dal, diir ba ñuy
tabax kër ga.
8 Buntu taax mi ci suuf ma nga féete woon
ndijoor, nit mana jaare ci ay dëggastal, yéeg jàll
ci taaxum digg mi, jóge ci taaxum digg mi, jàll ci
taax mi ci kaw.
9 Suleymaan tabax kër gi ba noppi, xadde ko
dénki garabi seedar ak gàlluy seedar. 10 Taaxi
kaw yi wër kër gépp, bu ci nekk juróomi xasab la
def taxawaayam, lëkklee ko peeri garabu seedar,
ba mu sës ca kër ga.
11 Ci biir loolu kàddug Aji Sax ji dikkal Su-
leymaan. Mu ne ko: 12 «Kër gii de yaa ngi
koy tabax. Waaye soo sàmmee samay dogal ak
samay ndigal, di jëfe sama santaane yépp, di ci
topp, su boobaa dinaa sottal li ma digoon sa baay
Daawuda ci sa mbir. 13 Dinaa dëkk ci digg bànni
Israyil, te duma dëddu Israyil, sama ñoñ.» 14 Ba
mu ko defee Suleymaan tabax kër gi, ba sottal
ko.

Liggéey nañu biir kër gi

15 Fa féete biir nag, mu lale miir yi xànqi
seedar, dale ko ci suuf ba ci xadd bi. Dafa lal biir
kër gi bant, lal dër bi xànqi sippar. 16 Bàyyi na
itam ñaar fukki xasab ci biir kër gi ci gannaaw,
muy néeg bu mu lale banti seedar ci suuf ba ci
xadd bi ci kaw. Mu sàkk ko ci biir kër gi, mu
dib néegu biir bu sell, di bérab bu sell baa sell.
17 Ñeent fukki xasab yi ko féete kanam di néeg
Yàlla bu mag bi. 18 Banti seedar yi lale ci biir kër
gi, dees cee yett ay nataali koog ak tóor-tóor yu
focci; lépp di bantu seedar, ba xeer feeñul.

19 Néeg bu sell baa sell ca biir kër ga ca
biir-a-biir la waajal, ngir yeb fa gaal gay def
àlluway kóllërey Aji Sax ji. 20 Néeg bu sell
baa sell amoon na guddaayu ñaar fukki xasab,
yaatuwaay ba di ñaar fukki xasab, taxawaay ba
di ñaar fukki xasab; Suleymaan xoob ko wurusu
ngalam. Sarxalukaayu seedar ba jàkkaarlook
néeg ba, moom it xoob na ko wurusu ngalam.
21 Ci biir loolu Suleymaan xoob biir néeg Yàlla
ba wurusu ngalam. Mu tàllal ay càllalay wurus
fi kanam néeg bu sell baa sell, 22 daldi xoob ci
biir wurus ba mu daj.

Sarxalukaayu néeg bu sell baa sell, lépp la
xoob wurus.

23 Ci kaw loolu mu sàkk ca biir néeg bu sell
baa sell ñaari malaakay serub yu ñu yette bantu
oliw, jëmm ju ci nekk am taxawaayu fukki xasab.
24 Benn serub bi laaf mu ci nekk juróomi xasab
la, muy fukki xasab ci catal menn laaf mi ba
ca catal laaf ma ca des. 25 Fukki xasab it mooy
taxawaayu ñaareelu serub bi, ndax ñaari serub
yee tolloo dayo, bokk bind; 26 taxawaayub serub
bu ci nekk fukki xasab la.

27 Suleymaan teg serub ya ca digg néeg bu sell
baa sell, seeni laaf fireeku, catal laafu benn serub
bi di laal genn wetu tabax bi, catal laafu serub ba
ca des di laal geneen wetu tabax bi. Seen ñaari
cati laaf yi ci des it di laale fa tollook digg néeg
ba. 28 Mu teg ca xoob serub yi wurus.

29 Mu yettlu nag ay serub ci kaw miiri ñaari
néegi kër gi, yettaale garabi ron aki tóor-tóor
yu focci, wërale. 30 Xoob na itam dëru tabax bi
wurus, ci néegu biir bi ak ci biti.

31 Buntu néeg bu sell baa sell, kubeeri banti
oliw la ko def, njëël bunt bi aki jënam bant lañu
yu bindoo juróomi wet. 32 Ñaari kubeer yi banti
oliw la; mu yettlu ca kawam ay malaakay serub
aki ron aki tóor-tóor yu focci, ba noppi xoob
lépp wurus, xoobaale serub yi wurus ak ron yi
itam. 33 Noonu it la def buntu néeg bu mag bi, ay
jënam di bantu oliw, waaye bunt bi, jëwam aki
jënam, bant lañu yu bindoo ñeenti wet. 34 Ñaari
kubeeram di bantu sippar, bu ci nekk di ñaari
xànq yuy warangiku. 35 Mu yettlu ci kaw kubeeri
bunt yi jëmmi serub aki ron aki tóor-tóor yu
focci, daldi xoob lépp wurus.

36 Suleymaan tabaxe miiru ëttu biir bi ay xeeri
yett ak xànqi seedar, ba ñetti sësalantey xeer yu
tegloo yu ne, benn sësalanteb xànqi seedar tege
ca.

37 Ca ñeenteelu atu nguurug Suleymaan,
yemook ñaareelu weer wa, di weeru Siw, ca
lañu teg kenug kër Aji Sax ji. 38 Ca fukkeelu
at maak benn, yemook juróom ñetteelu weer
wa, di weeru Bul‡, ca la kër ga sotti, mook
mboolem la ca bokk ak na mu wara bindoo lépp.
Suleymaan tabax na kër ga ci juróom ñaari at.

7

Suleymaan tabax na këram

1 Kërug boppam nag, Suleymaan tabax na ko
ci fukki at ak ñett, doora sottal këram gépp. 2 Ma
nga jëkka tabax kër ga ñuy wooye Gottub Libaŋ.
Guddaay bi di téeméeri xasab, yaatuwaay bi di

‡ **6:38** 6.38 weeru Bul moo yemook oktoobar, jàpp nowàmbar.

juróom fukki xasab, taxawaay bi di fanweeri
xasab, def ñeenti sàppey jëni seedar yu yenu
ay gàlluy seedar yu ñu yett. 3 Ñu teg ay banti
seedar ci kaw gàllu, yi jën yi yenu: muy ñeent
fukki gàllu ak juróom, sàppe bu nekk fukki gàllu
ak juróom. 4 Mu am ñetti sësalantey palanteer
yu ñu fege ay laat te ñu dékkarloo ñett-ñett.
5 Bunt yépp ànd ak seen banti feguwaay, bunt
bu ci nekk def ñeenti wet yu janoo màkk ñaar-
ñaar; bunt yi sësaloo te dékkarloo ñett-ñett.

6 Ci biir loolu mu defar néeg ba ñuy wooye
Néegu jëni kenu ya. Guddaay bi di juróom
fukki xasab, yaatuwaay bi di fanweeri xasab, ak
beneen néeg ci kanamam, mu ànd ak ay jëni
kenoom ak xaddam bu mbaar ci kanam. 7 Mu
tabax néeg ba ñuy wooye Néegu ngàngune ma
walla Àttekaay ba, mu di fa àttee. Mu dare néeg
bi banti seedar ci suuf ba ci kaw.

8 Këram ga mu dëkk it, ñu tabaxe ko noonu ci
gannaaw Néegu ngàngune ma. Suleymaan teg
ca tabaxal soxnaam doomu Firawna ja geneen
kër gu nirook këram.

9 Tabax yooyu yépp biir ak biti xeeri tànnéef
yu ñu yett la, natt ko, xacc ko, rattaxal, dale
ko ci kenu gi, ba ci cati xadd bi ci kaw, daleeti
ci biti ba ci ëtt bu mag bi. 10 Ñu defare kenu
yi xeeri tànnéef yu mag: yii di fukki xasab,
yii di juróom ñetti xasab. 11 Xeer yi tege ci
kenu gi, xeeri tànnéef la yu ñu yett, natt ko,
yemale, booleek banti seedar. 12 Miiru ëtt bu
mag bi dees koo wëralee ay xeeri yett aki xànqi
seedar: ñetti sësalantey xeer yu tegloo yu ne,

benn sësalanteb xànqi seedar tege ca. Mu mel ni na ñu def ëttu biir bu kër Aji Sax ja ak dëru buntu kër ga.

Tëgg ba def na wàllam

13 Ci kaw loolu Buur Suleymaan yónnee, jëli ca
Tir ku ñuy wax Uram*. 14 Doomu jëtun la woon,
bokk ci giirug Neftali. Baayam dëkkoon Tir†, di tëggub xànjar. Uram di ku xareñ lool, rafet xel te mane mboolem liggéeyu xànjar. Mu dikk ca Buur Suleymaan, liggéeyal ko la ñu ko sant lépp.
15 Mu móol ñaari xeri xànjar, wu ci nekk am
taxawaayu fukki xasab ak juróom ñett, te wu ci
nekk buumu fukki xasab ak ñaar a koy ub. 16 Ci
biir loolu mu defar ñaari boppi xànjar yu mu xelli, teg ko ci kaw xer yi, bopp bu ci nekk am
taxawaayu juróomi xasab. 17 Bopp yi ci kaw xer
yi, bu ci nekk da koo rafetale ab caaxu càllala, bopp bu ci nekk am ci juróom ñaar. 18 Mu defar
ñaari jaray gërënaat, solal ko caax yi, wëralee
ko bopp yi, ci xer wu ci nekk. 19 Bopp yi nekkoon
ci kaw xer yi ci kanam nag bindoo ni lëppi tóor-tóor te bu ci nekk di ñeenti xasab. 20 Bopp yi
ci kaw ñaari xer yi, bu ci nekk ñaar téeméeri gërënaat a ko wër ci kaw, feggook gamb bi ci wàllaa caax bi.
21 Mu samp jën yi ci kanam bunt néeg Yàlla
bu mag bi; samp jënu ndijoor wi, tudde ko Yakin (Kiy taxawal), samp jënu càmmoñ wi, tudde ko

* **7:13** 7.13 Uram mooy Iram ba tey. Seetal it aaya 40 ak 45.
† **7:14** 7.14 Tir ab dëkk la bu bokkul ci Israyil.

Bowas (Kiy dooleel). 22 Kaw xer yi ay lëppi tóor-
tóor yu ñu xellee ci tege. Liggéeyu xer ya daldi
sotti.

23 Ba mu ko defee Uram móol mbalkam njàpp
mu weñ, ñu di ko wax Géej ga. Mbalka ma
daa mërgalu, yaatoo fukki xasab, catu omb ba
catu omb, taxawaay ba di juróomi xasab, ag
buumu fanweeri xasab di ko ub. 24 Ay gamb la
ko sàkkal ci suufu kéméj gi, fukki gamb tollook
xasab. Mu def gamb yi ñaari caq yu wër mbalka
mi ba mu daj te ànd ak mbalka mi ci benn xelli.
25 Mbalkam njàpp mi tege ci kaw fukki jëmmi
nag ak yaar, ñett jublu bëj-gànnaar, ñett jublu
sowu, ñett jublu bëj-saalum, ñett jublu penku.
Mbalka mi war nag yi, seeni gannaaw féete biir,
ñoom ñépp. 26 Dëllaayu mbalka mi yaatuwaayu
loxo la, kéméj gi mel ni gémmiñu kaas, di nirook
lëppi tóor-tóor. Ñaar téeméeri barigo la mbalka
miy def. (200).

27 Mu daldi sàkk fukki watiiri rootukaayi
xànjar, wu ci nekk am guddaayu ñeenti xasab,
yaatuwaayam di ñeenti xasab, taxawaayam di
ñetti xasab. 28 Ni ñu defare rootukaay yi nii
la: ay wetam lañu defare làcci xànjar, lëkklee
làcc yi ay laat. 29 Muy làcc yu Uram yett ci
kawam ay gaynde, ay nag ak malaakay serub.
Kaw laat yi itam am na ci nataal yi. Mu yett ay
caqi tóor-tóor yuy lang ci suufu gaynde yeek nag
yi. 30 Rootukaay bu nekk am na ñeenti mbegey
xànjar yu ñu lëkklee yeti xànjar. Mu am ay
kenu yu ñu xellil rootukaay bi ci ñeenti koñam,
kenu yi yenu benn bagaan te am ay nataali tóor-

tóor.
31 Gémmiñu rootukaay bu nekk amoon
na omb bu mërgalu bu bagaanu ndox biy tege.
Xóotaayu gémmiñ gi di xasab, yaatuwaay bi di
xasab ak genn-wàll. Ñu yett ci kaw gémmiñ
gi ay nataal ba tey. Rootukaay bi mërgaluwul,
waaye daa bindoo ñeenti wet yu janoo màkk
ñaar-ñaar te yem kepp.
32 Ñeenti mbege yi ronu
làcc yi, tóori weñ yi ci wewe sax ci rootukaay bi.
Mbege mu ci nekk am na taxawaayu xasab ak
genn-wàll.
33 Mbege yi bindoo ni mbegey watiiri
xare. Tóor yeek mbege yi ak sidditi mbege yi
ak ŋanku yi, xànjar lañu ko xellee.
34 Ñeenti
kenu yi ci ñeenti koñi rootukaay bi, bu ci nekk
dees koo xelleendook weti rootukaay yi, ba lépp
di benn.
35 Kaw boppu rootukaay bu nekk, kéméj
gu mërgaloo féete ci kaw, taxawaayam di genn-
wàllu xasab, njàppu yeek làcc yi sax ci, lépp di
benn.
36 Fi amul dara ci kaw njàppu yeek làcc yi,
mu ñaas ci ay nataali serub aki gaynde aki garabi
ron yu ñu wërale ay caqi tóor-tóor.
37 Noonu
la Uram defare fukki rootukaay yi. Lépp bokk
móol, yem dayo te bokk bind.

38 Mu defar itam fukki bagaani xànjar; bagaan
bu ci nekk tollook ñeenti xasab, di def lu xawa
tollook juróomi barigo; bagaan bu ci nekk tegu
cib rootukaay, ba fukki rootukaay yi daj.

39 Ba mu ko defee mu taaj juróomi rootukaay fa
féete kër Yàlla ga ndijoor ak juróomi rootukaay
fa féete kër ga càmmoñ. Mu teg mbalkam jàpp
mi fa féete kër ga ndijoor, ca wetu bëj-saalum,
jàpp penku.

40 Iram sàkk itam ndab yu ndaw yi ak

ñiitukaay yi ak këlli tuurukaay yi.

Ci kaw loolu Iram sottal mboolem liggéey ba
mu liggéeyal Buur Suleymaan ca kër Aji Sax ji:
41 muy ñaari jën yi, ak ñaari gamb yiy boppi
jën yi, ak ñaari caaxi càllala yiy muur ñaari
gamb yi, 42 ak ñeenti téeméeri gërënaat yiy
ànd ak ñaari caax yi; caax bu nekk, ñaari caqi
gërënaat, ñu dar ñaari gamb yiy boppi xer yi;
43 ak fukki rootukaay yi ak fukki bagaan yi ci
kaw rootukaay yi. 44 Mbalkam jàpp mi it ci la,
ak fukki nag ak yaar yi ronu mbalkam jàpp mi.
45 Bagaan yu ndaw yi bokk na ci, ak ñiitukaay
yi ak këll yi. Mboolem yooyu jumtukaayi kër
Aji Sax ji, xànjar bu ñu jonj la Buur Suleymaan
sant Uram, mu defare ko. 46 Ca joorug Yurdan la
ko Buur xellilu, ci móoli ban, diggante Sukkóot
ak Sartan. 47 Suleymaan daldi bàyyi jumtukaay
yépp noonu, ndax na mu baree lool, ba natteesul
diisaayu xànjar ba ca dem.

48 Gannaaw loolu Suleymaan defarlu na
mboolem yeneen jumtukaayi kër Aji Sax ji: muy
sarxalukaayu wurus ba, ak taabal ja ñuy teg
mburum teewal ma‡ 49 ak tegukaayi làmpi wu-
rusu ngalam yi, juróom ci wetu ndijoor, juróom
ci wetu càmmoñ, fi kanam néeg bu sell baa sell;
tóor-tóor yi ak làmp yi ak ñiim yi, lépp di wurus;
50 ndab yi itam, ak feyukaay yi ak këll yi ak kopp
yi ak andi cuuraayu yi, lépp di wurusu ngalam.
Te it ngoosi wurus yi bunti néeg bi wewe, ñu di
fa jaare dugg ca bérab bu sell baa sell, ak ngoosi

‡ **7:48** 7.48 mburum teewal mi mooy mburu mi ñuy teewal fi kanam Aji Sax ji.

wurus yi beneen buntu néeg bi wewe, ñu di fa jaare dugg ci néeg Yàlla bu mag bi, lépp wurus la.
51 Ba loolu amee, mboolem lu Buur Suleymaan liggéeyal kër Aji Sax ji daldi sotti. Mu boole xaalis baak wurus waak jumtukaay ya baayam Daawuda sellalaloon Aji Sax ji, yeb ko ca denc ya def alali kër Aji Sax ji.

8

Sancal nañu gaalu Yàlla ga

1 Ba mu ko defee Suleymaan woolu magi
Israyil. Mboolem kilifay giiri Israyil ak seen njiiti kër maam ya daje Yerusalem ca moom, ngir ñu àgg Siyoŋ, gox ba ñu naan Kër Daawuda, ba yékkatee fa gaal ga kóllërey Aji Sax ji dence.
2 Waa Israyil gépp nag daje ca Buur Suley-
maan, ca weeru Etanim*, ca màggalu juróom
ñaareelu weer woowu. 3 Ba magi Israyil ñépp
dikkee, sarxalkat ya yékkati gaal ga. 4 Ñu
boole gaalu Aji Sax ja, ak xaymab ndaje ma, ak mboolem jumtukaay yu sell ya ca biir xayma ba. Sarxalkat ya ak Leween ña daldi gàddu lépp.
5 Buur Suleymaan ak mbooloom Israyil ma daje fa moom, ñoom ñépp a nga bokk ak moom, teew. Ñu jàkkaarlook gaal ga, di rendi ay gàtt aki nag yu kenn manula lim mbaa di ko waññ, ndax bare.
6 Gannaaw loolu sarxalkat ya yóbbu gaalu Aji Sax ja ca bérabam, ca biir néeg bu sell baa sell,

* **8:2** 8.2 weeru Etanim moo yemook sàttumbar, jàpp oktoobar, ñu daan ca amal màggalu Mbaar ya.

ca ron laafi malaakay serub ya. 7 Ndaxte jëmmi
serub ya, seeni laaf daa tàllalu, tiim bérabu
gaal ga, laaf ya yiir kaw gaal ga aki njàppoom.
8 Njàppu ya daa guddoon, ba nit mana séen cat
ya te fekk ko tollu ca bérab bu sell ba, ca kanam
néeg bu sell baa sell. Waaye maneesula tollu ca
biti di séen cat ya. Njàppu yaa nga fa ba tey jii.
9 Dara nekkuloon ca biir gaal ga, lu moy ñaari
àlluway doj ya ca Musaa yeboon ca tundu Oreb†,
fa Aji Sax ji fase woon kóllëre ak bànni Israyil,
ba ñu génnee réewum Misra.

10 Ba sarxalkat ya génnee bérab bu sell ba, niir
wa daa fees kër Aji Sax ja, 11 ba sarxalkat ya
talatuñoo liggéey, ndax leeru Aji Sax jaa nekkoon
ca niir wa, niir wa feesal kër ga.

Suleymaan àddu na

12 Ba mu ko defee Suleymaan ne: «Aji Sax ji
moo noon lëndëm gu fatt lay màkkaanoo.» 13 Mu
ne Aji Sax ji: «Tabaxal naa la kër gu màgg,
màkkaan mooy dëkke ba fàww.» 14 Ci kaw loolu
Buur Suleymaan walbatiku, ñaanal mbooloom
Israyil mépp, fekk mbooloom Israyil mépp a nga
taxaw. 15 Mu ne: «Cant ñeel na Aji Sax ji, Yàllay
Israyil, moom mi sottale loxol boppam, la mu
waxoon Daawuda sama baay ci gémmiñam, ne
ko: 16 “La dale bés ba ma génnee bànni Israyil,
sama ñoñ ca Misra ba tey, taamuwuma benn
dëkk, ci mboolem giiri Israyil, bu ñuy tabax
kër, gu sama tur di nekk. Waaye maa taamu
Daawuda, ngir mu falu ci kaw Israyil sama ñoñ.”
17 La doon yéeney Daawuda sama baay nag moo

† **8:9** 8.9 Oreb mooy Sinayi ba tey.

doon tabax kër gu mu tudde Aji Sax ji, Yàllay
Israyil. 18 Teewul Aji Sax ji wax Daawuda sama
baay, ne ko: “Gannaaw yaa fasoon ci sa xol,
yéeney tabax kër, tudde ma ko, def nga lu rafet,
ngir sa yéeney xol la woon. 19 Waaye du yaw
yaay tabax kër gi; sa doom ju góor ju soqikoo ci
sa geño, moom mooy tabax kër gi, tudde ma ko.”
20 «Aji Sax ji moo sottal waxam ja mu waxoon.
Wuutu naa sama baay Daawuda, toog naa ci
jalub Israyil, noonee ko Aji Sax ji waxe woon.
Tabax naa kër gi, tudde ko Aji Sax ji, Yàllay
Israyil. 21 Te it sàkk naa fa bérab bu ñeel gaal
gi def àlluway kóllërey Aji Sax, ji mu fasoon
ak sunuy maam, ba mu leen génnee réewum
Misra.»

Suleymaan yékkati na kàddug ñaan

22 Gannaaw loolu Suleymaan taxaw
jàkkaarlook sarxalukaayu Aji Sax ji, fa kanam
mbooloom Israyil mépp. Mu daldi tàllal ay
loxoom asamaan, 23 daldi ne: «Yaw Aji Sax ji
Yàllay Israyil, amul jenn yàlla ju mel ni yaw fa
kaw asamaan mbaa ci kaw suuf si mu tiim, yaw
miy sàmm kóllëre ak ngor, ñeel sa jaam ñiy
doxe seen léppi xol, fi sa kanam. 24 Yaa sàmm
kàddu ga nga waxoon sa jaam ba, Daawuda
sama baay, ci sa gémmiñu bopp, te yaa sottale
sab loxo, sa kàddu bés niki tey.
25 «Léegi nag Aji Sax ji, Yàllay Israyil, ngalla
sàmmal li nga waxoon sa jaam ba, Daawuda
sama baay, ne ko: “Deesu la xañ mukk ci saw
askan ku góor kuy tooge jalub Israyil fi sama
kanam, ndegam saw askan a ngi moytu seenu

yoon, tey doxe fi sama kanam noonee nga daan
doxe fi sama kanam.”
26 Kon nag yaw Yàllay
Israyil, ngalla saxalal wax jooju nga waxoon
Daawuda, sa jaam ba.

27 «Waaye yaw Yàlla! Ndax yaay dëkk ci
kaw suuf sax? Seetal rekk, asamaan yi ba ca
asamaani asamaan ya manu laa fat, waxumalaa
kër sii ma tabax.
28 Waaye Aji Sax ji, sama Yàlla,
rikk, teewlul li ma lay ñaan, man sab jaam, di la
ko dagaan; ngalla déggal sama yuux, te nangu
ñaan gi ma lay ñaan bés niki tey.
29 Yal nanga
ne jàkk guddeek bëccëg ci kër gii, bérab bi nga
noon: “Fi la sama tur di nekk,” te yal nanga dégg
ñaan gi ma jublu bérab bii, di ko ñaan, man sab
jaam.
30 Yal nanga may nangul sama dagaan,
nangul Israyil sa ñoñ. Bu ñu jubloo bérab bii,
ñaan la, yal nanga ko dégge bérab ba nga dëkke
ca asamaan, ba nangul leen, jéggal leen.

31 «Ku ñu tuumaal ne moo tooñ moroomam,
te yoon waatloo ko ba waat war ko, bu dikkee di
waatsi fi sa kanam sarxalukaay bi ci biir kër gii,
32 Su boobaa, yaw rikk dégge ko asamaan, àtte
say jaam, ngir teg ki tooñ, daanub tooñ, këpp
añu jëfam ci kaw boppam, te nga dëggal ki am
dëgg, jox ko dëggam gi mu yelloo.

33 «Bu Israyil sa ñoñ daanoo fi kanam ab noon,
ndax tooñ gu ñu la tooñ, bu ñu waññikoo ci
yaw, sàbbaal saw tur, ñaan, sàkku saw yiw ci
biir kër gii,
34 su boobaa yaw, yal nanga dégge
asamaan, ba jéggale bàkkaarub Israyil sa ñoñ,
te nga delloo leen ca réew ma nga joxoon seeni
maam.

35 «Bu asamaan tëjoo, taw amul ndax tooñ
gu ñu la tooñ, bu ñu jubloo bérab bii, ñaan la,
sàbbaal saw tur te dëddu seen bàkkaar ndax
sa mbugal, 36 su boobaa yaw ngalla nangool fa
asamaan, te nga jéggale sa bàkkaaru jaam ñi,
Israyil sa ñoñ. Ngalla xamal leen yoon wu baax
wi ñu wara doxe te nga tawal sa suuf, si nga
joxoon sa ñoñ, muy seen cér.

37 «Bu xiif amee ci réew mi, mbaa mbas, mbaa
gàncax gi lakk, mbaa benaat xuural ko, mbaa mu
diy njéeréer mbaa soccet, mbaa su dee congum
seen noon ci seen dëkki réew mi, mbaa muy
mboolem luy musiba ak mboolem jàngoro, su
boobaa, 38 lépp lu ciy ñaan akug tinu gu bawoo
ci képp ku mu doon mbaa ci mboolem Israyil sa
ñoñ, te fekk ku ci nekk ràññee mititu xolam, ba
tàllal ay loxoom jublook kër gii, 39 su boobaa,
yaw, ngalla nangoo ko asamaan, màkkaan ma
nga dëkke, ba jéggale, te nga jëf ba yool ku nekk
kemu mboolem ay jëfam, yaw mi xam xolam,
ndax yaw doŋŋ yaa xam xolu mboolem doom
aadama. 40 Su ko defee dinañu la ragal seen giiru
dund ci kaw suuf si nga joxoon sunuy maam.

41 «Te itam doxandéem bu bokkul ci Israyil
sa ñoñ bu jógee réew mu sore ngir sa tur,
42 ndax kat dees na dégg sa tur wu réy, ak
sa dooley loxo ak sa kàttanu përëg, bu dikkee
ba jublu ci kër gii, ñaan, 43 su boobaa ngalla
nangool asamaan, màkkaan ma nga dëkke, te
nga defal doxandéem boobu mboolem lu mu la
ñaan, ndax xeeti àddina yépp xam sa tur, ngir
ragal la ni Israyil sa ñoñ, te xam ne saw tur lañu
tudd ci kër gii ma tabax.

44 «Bu sa ñoñ di xarejeek seen noon, ci yoon
woo leen yebal, su ñu ñaanee ci Aji Sax ji,
jublook dëkk bii nga taamu, ak kër gii ma
tabax ngir saw tur, 45 su boobaa ngalla nangool
asamaan, seenug ñaan ak seen dagaan te nga
may leen ndam. 46 Bu ñu la moyee, nde amul nit
ku dul moy, ba nga mere leen, teg leen ci loxob
noon, noon ba jàpp leen, yóbbu am réewam, mu
sore mbaa mu jege, 47 bu ñu demee ba seenum
xel dellusee fa réew ma ñu leen yóbbu ngàllo, ñu
tuub tey sàkku aw yiw fi yaw foofa ca réewum
ña leen jàpp, ne la noo moy, noo ñaaw, noo
def lu bon, 48 bu ñu waññikoo seen léppi xol,
ak seen léppi jëmm ci yaw, foofa ca seen réewu
noon ya leen jàpp, ba ñaan la, jublook seen réew
ma nga joxoon seeni maam, jublook dëkk bi nga
taamu, ak kër gii ma tabax ngir saw tur, 49 ngalla
su boobaa, nangool ca asamaan, bérab ba nga
dëkke, seen ñaan ak seen dagaan, te nga sàmm
seen àq, 50 te it nga jéggal sa ñoñ ñi la moy,
jéggal leen seen mboolem tooñ yu ñu la tooñ, te
may leen yërmandey ña leen jàpp, ba ñu yërëm
leen. 51 Ndax kat ñooy sa ñoñ ñi nga séddoo,
génnee leen Misra, taalu xellikaayu weñ gu ñuul
ga.

52 «Sang bi, teewlul bu baax samay tinu ak
sa tinuy mbooloom Israyil mii, ba nangul leen
mboolem lu ñu la jooy, 53 ndaxte danga leena ber
ci biir xeeti àddina yépp, séddoo leen, te waxoon
nga ko, Musaa sa jaam ba jottli ko, ba ngay génne
sunuy maam Misra, yaw Boroom biy Aji Sax ji.»

Suleymaan ñaanal na bànni Israyil

54 Ba Suleymaan noppee ñaan Aji Sax ji
mboolem ñaanam ya ak dagaanam yooyu, daa
siggee ca sarxalukaayu Aji Sax, ja mu sukkoon
tàllal loxo ya, jublu asamaan. 55 Mu taxaw, di
ñaanal mbooloom Israyil mépp, daldi àddu ca
kaw ne: 56 «Cant ñeel na Aji Sax, ji may Israyil
mbooloom ab dal-lukaay, muy la mu waxoon
lépp, ngir benn baat fanaanul àll ci digey jàmm
yi mu dige woon yépp, Musaa jaamam ba jottli.
57 Yal na sunu Yàlla Aji Sax ji ànd ak nun, na mu
ànde woon ak sunuy maam. Yàlla bu nu wacc
mukk mbaa mu di nu dëddu. 58 Yal na nu xiir
ci boppam, nuy tegu ci yoonam yépp, di jëfe ay
santaaneem aki dogalam ak àttey yoonam yi mu
dénkoon sunuy maam. 59 Sama kàddu yii ma
ñaan fi kanam Aji Sax ji, yal na doon lu sunu
Yàlla Aji Sax ji def yitteem guddeek bëccëg. Mu
di ma dëggal, man jaamam, di dëggal Israyil
ñoñam, saa yu nu ko soxlaa. 60 Su ko defee
xeeti àddina yépp dinañu xam ne Aji Sax ji mooy
Yàlla, te amul moroom. 61 Waaye nag joxleen
Aji Sax ji sunu Yàlla seen léppi xol, ngir ngeen
mana tënku ciy dogalam tey jëfe ay santaaneem
ni bésub tey.»

Suleymaan daloo na kër Yàlla ga

62 Ba mu ko defee Buur Suleymaan ànd ak
Israyil gépp, sarxe ab sarax fi kanam Aji Sax ji.
63 Mu defal Aji Sax ji saraxi cant ci biir jàmm,
lépp di ñaar fukki junniy nag ak ñaar (22 000)
ak téeméeri junniy gàtt ak ñaar fukk (120 000).
Noonu la Buur ak bànni Israyil gépp amale xewu
jagleb kër Aji Sax ji. 64 Bésub keroog Buur sellal

na digg ëtt ba janook néeg Aji Sax ji, ndax fa la joxe saraxu rendi-dóomal ba, ak saraxu pepp ba, ak nebbonu saraxu cant ci biir jàmm, ndax sarxalukaayu xànjar ba fa kanam Aji Sax ji moo tuutoon ci defandoo saraxu rendi-dóomal ba, ak saraxu pepp ba, ak nebbonu saraxu cant ga ci biir jàmm.
65 Suleymaan nag amal màggal ga jant yooyu, ànd caak Israyil gépp, muy ndaje mu réy mu jóge Lebo Amat ca bëj-gànnaar ba ca xuru Misra ca bëj-saalum, di màggalsi fi sunu Yàlla Aji Sax ji, ba mu am juróom ñaari fan, tegaat ca juróom ñaari fan, muy fukki fan ak ñeent.
66 Bésub juróom ñetteel ba nag Buur yiwi mbooloo ma, ñu ñaanal ko, daldi dellu seeni xayma, ci biir mbégte ak xol bu sedd ci mboolem lu baax la Aji Sax ji defal Daawuda jaamam ba, ak Israyil, ñoñam.

9

Aji Sax ji feeñu na Suleymaan

1 Ba Suleymaan noppee ci tabax kër Aji Sax ji ak kër Buur, ak mboolem nammeelam gu mu bëggoona sottal,
2 la ko Aji Sax ji feeñu ñaareel bi yoon, na mu ko feeñoo woon fa Gabawon.
3 Aji Sax ji ne ko: «Dégg naa sag ñaan, ak sab dagaan. Sellal naa kër gii nga tabax, ngir teg fi sama tur ba fàww. Samay gët ak sama xol it fi lay nekk bés bu nekk.
4 «Yaw nag, soo doxee fi sama kanam ni Daawuda sa baay daan doxe cig mat akug njub, di def lépp lu ma la sant, di sàmm sama dogali yoon, ak sama àttey yoon, nga di ko sàmm,
5 kon

dinaa saxal sab jal ci kaw Israyil ba fàww, na ma
ko waxe woon Daawuda sa baay, ne ko: "Doo
ñàkk ku góor kuy toog ci jalub Israyil." 6 Waaye
su ngeen ma dëddoo ba dëddu ma, yeen ak seeni
sët, ba jëfewuleen samay santaane, sama dogali
yoon yi ma leen tëralal, xanaa di topp aka jaamu
yeneen yàlla, di leen sujjóotal, 7 su boobaa maay
dagge bànni Israyil fi déndu suuf si ma leen jox,
te kër gi ma sellal ngir sama tur, maa koy xalab,
mu sore ma, te kon Israyil mujj di tur wu ñuy
léeboo ak di ko kókklee ci biir xeet yépp.

8 «Su boobaa kër gii dina gent te képp ku ko
romb dina yéemu tey muslu ci lu ni mel. Dinañu
ne: "Lu tax Aji Sax ji def nii réew mii ak kër gii?"
9 Ñu ne: "Xanaa li ñu dëddu seen Yàlla Aji Sax, ji
jële seeni maam réewum Misra, di topp yeneen
yàlla, di leen sujjóotal ak a jaamu. Moo tax Aji
Sax ji teg leen musiba mii mépp."»

Buur Suleymaan jëflante naak Buur Iram

10 Ñaar fukki at yi Suleymaan tabax ñaari kër
yi, kër Aji Sax ji ak kër Buur, ba mu matee
11 fekk na Iram buurub Tir jox Suleymaan ay
banti garabi seedar ak sippar*, ak mboolem lu
mu soxla ci wurus. Buur Suleymaan nag jox
Iram ñaar fukki dëkk ci diiwaanu Galile. 12 Ci
kaw loolu Iram bàyyikoo Tir, seeti dëkk ya ko
Suleymaan jox, waaye dëkk ya neexu ko. 13 Mu
ne ko: «Sama waay, dëkk yi nga ma jox nag?»
Mu daldi tudde dëkk ya réewum Kabul†, mooy

* **9:11** 9.11 sippar: seetal ci 5.22. † **9:13** 9.13 Kabul man naa firi Jarul dara.

turam ba tey jii. 14 Iram yónnee woon na Buur
fanweeri barigoy wurus ak juróom.

15 Buur Suleymaan dafa dogaloon liggéeyu
sañul-bañ bu mu sas ay nit. Ñu tabax kër Aji
Sax ji ak këru boppam ak sëkkub Milo‡ ak tatay
Yerusalem ya ak dëkk yii di Àccor, Megido ak
Geser. Ni mu deme nii la: 16 Firawna buuru
Misra moo daloon ci kaw Geser, nangu dëkk ba,
lakk ko, rey Kanaaneen ña ca dëkkoon, daldi
may dëkk ba doomam jay soxnas Suleymaan,
muy yebam. 17 Suleymaan tabaxaat Geser ak Bet
Oron Suuf, 18 ak Baalat ak Tamar§ ca màndiŋu
réew ma, 19 ak mboolem dëkki dencukaayam, ak
dëkk ya watiiri xare ya dence, ak dëkki gawar
ya. Lu Suleymaan nammoona tabax daal, tabax
na ko ca Yerusalem ak ca Libaŋ ak mboolem
réewum kilifteefam.

20 Mboolem nit ña desoon ca Amoreen ñaak Et-
teen ñaak Periseen ñaak Eween ñaak Yebuseen
ña, ñooñu bokkul ci bànni Israyil. 21 Seen sët ya
leen wuutu ca réew ma, te bànni Israyil manuñu
leen woona faagaagal, Suleymaan moo leen
dugal ci liggéeyu njaam ak sañul-bañ, ñu nekke
ko ba tey jii. 22 Waaye ñi bokk ci bànni Israyil,
Suleymaan defu leeni jaam, ndax ñoom ñoo
doon ay xarekatam, aki dagam aki jawriñam,
ak njiiti xareem ak boroom watiiri xareem, ak
dawalkati watiiram. 23 Ñoo doon itam saytukat
yi yore liggéeyi Suleymaan. Amoon na juróomi

‡ **9:15** 9.15 Milo xur la wu doxoon diggante kër Yàlla ga ak gox ba ñu naan Kër Daawuda. Suleymaan sëkklu ko. § **9:18** 9.18 Tamar dees na ko wax Tadmor ba tey.

téeméeri jawriñam ak juróom fukk (550) yu
daan jiite nit ñiy def liggéey bi.
24 Doomu Firawna ju jigéen ja nag jóge gox ba
ñu naan Kër Daawuda, séyi kërug boppam ga ko
Suleymaan tabaxal. Gannaaw gi la Suleymaan
tabax sëkkub Milo.
25 Suleymaan di def ñetti yoon cim at ay saraxi
rendi-dóomal, ak saraxi cant ci biir jàmm, di ko
sarxal ci kaw sarxalukaay bi mu tabaxal Aji Sax
ji, boole ci di taal cuuraay ci kaw sarxalukaay bi,
fi kanam Aji Sax ji. Mu daldi matal la war ca kër
Yàlla ga.
26 Ay gaal yu mag itam Buur Suleymaan de-
farlu na ko ca Esiyon Geber ga ca wetu Elat, ca
tefesu géeju Barax ya, ca réewum Edom. 27 Iram
yebal ay nitam, ñuy mool yu xam géej. Ñuy
liggéeyandook niti Suleymaan ca gaal ya. 28 Ñu
daldi ànd dem Ofir, jële fa téeméeri barigoy
wurus ak ñaar fukk, indil Buur Suleymaan.

10

Lingeer buurub Saba seetsi na Suleymaan

1 Ci kaw loolu Lingeeru Saba dégg riirum
Suleymaan ma turu Aji Sax ji waral. Mu dikk
di nattusi am xelam, di ko cax cax yu jafe. 2 Mu
agsi Yerusalem, ànd ak topp mu takku lool ak
giléem yu sëf ay ndàbb yu xeeñ ak wurus wu
baree bare ak per yu gànjare. Ba mu dikkee
ba ca Suleymaan, mboolem la mu jàppoon ca
xelam la ko wax. 3 Suleymaan tontu ko ca mbir
ya mu laaj yépp; amul menn mbir mu tiiñ Buur
ba leeralalu ko ko. 4 Lingeer buurub Saba gis

mboolem xelam Suleymaan mu rafet, ak kër ga
mu tabax, 5 ak njëlu këram, ak jataayu dagam
ya, ak taxawaayu surgaam ña, ak seen col ga,
ak ña yor ay naanam, ak saraxi rendi-dóomal ya
muy joxe ca kër Aji Sax ji. Mu daldi yéemu, ba
ag noowam réer ko.

6 Mu ne Buur: «jëw ba ma déggoon ca sama
réew ci say mbir ak sa xel mu rafet kay, dëgg
la! 7 Gëwma ko woon ba bi ma dikkee, ba teg
ci samay bët. Ndeke genn-wàll gi sax waxeesu
ma ko woon. Wees nga riir ma ma déggoon ci
yaw, ci xel mu rafet ak alal. 8 Ndokklee say nit!
Ndokklee sa jawriñ ñii dëkke taxaw ci sa kanam,
di dégg sam xel! 9 Cant ñeel na sa Yàlla Aji Sax
ji, moom mi la bége, ba teg la ci jalub Israyil. Aji
Sax ji daa sopp Israyil cofeel gu dul jeex, moo tax
mu fal la buur, ndax nga saxal fi dëgg ak njekk.»

10 Ba mu ko defee Lingeer buurub Saba may
Suleymaan fanweeri barigoy wurus ak juróom,
ak cuuraayu ndàbb lu ne gàññ, ak per yu
jafe. Cuuraayu ndàbb loola Lingeer buurub Saba
mayoon Buur Suleymaan, lu ni mel dikkatu fa
ndax bare.

11 Ci kaw loolu itam gaali Buur Iram ya daan
jële wurus ca réewum Ofir, jële Ofir lu takkoo
takku ci banti sàntaal ak per yu gànjare. 12 Buur
sàkke ca banti sàntaal ya, ay sëppukaayi kaw
taax ngir kër Aji Sax ji, ak kër Buur ak xeeti
xalam ngir woykat yi. Banti sàntaal bu ni mel
masu faa dikk, te giseesu ko fi ba tey jii.

13 Buur Suleymaan itam may Lingeer buurub
Saba mboolem lu mu sàkku, te bokkewul ak la ko
Suleymaan joxal boppam ca loxoom bu tàlli ba

buur yelloo. Ba loolu amee Lingeer buurub Saba walbatiku, ñibbim réewam, mooki surgaam.

Suleymaan bare woon na alal

14 Wurus wa daan dikkal Suleymaan cim at,
diisaay ba ñaar téeméeri barigoy wurus la, 15 te
limaaleesul galag ya jóge ca jaaykat ya ak jula
yaak mboolem buuri Arabi, ak jaraafi réew ma.
16 Buur Suleymaan nag sàkklu ñaar téeméeri
pakk yu mag yu wurus wu ñu tëgg ba mu jekk,
benn bu ci nekk jël juróom benni kiloy wurus,
17 ak ñetti téeméeri pakk yu ndaw yu wurus wu
ñu tëgg ba mu jekk, pakk bu ci nekk di kilo ak
liibaru wurus. Buur boole ko denc ca këram ga
ñuy wax Gottub Libaŋ.
18 Buur teg ca sàkk ngàngune mu mag mu
bëñi ñay, daldi koy xoob wurus wu set wecc.
19 Juróom benni dëggastal la ngàngune ma am,
wéeruwaay ba ca kaw mërgalu. Mu am loxo
wet gu nekk. Loxo yaa nga feggook ñaari jëmmi
gaynde yu taxaw, wet gu nekk benn. 20 Mu am
it fukki jëmmi gayndeek ñaar yu taxaw ca ñaari
weti juróom benni dëggastal ya, ñaari gaynde
séq ndëggastal lu nekk. Sàkkeesul lu ni mel ci
mboolem nguur yi!
21 Mboolem lu Buur Suleymaan daan naane
wurus la, te mboolem ndabi këram ga ñuy wax
Gottub Libaŋ wurusu ngalam la. Dara du ca
xaalis, ndax xaalis jàppeesu ko woon muy dara
ca janti Suleymaan. 22 Te sax ay gaal yu mag la
Buur amoon, ñuy ànd ak gaali Iram, benn yoon
ci ñetti at yu nekk gaal ya yeb wurus ak xaalis
ak bëñi ñay, aki golo ba ciy dàngin.

23 Buur Suleymaan dem na ba sut mboolem
buuri kaw suuf ci wàllu alal, ak ci wàllu xel
mu rafet. 24 Mboolem àddinaa daan wuta giseek
Suleymaan, ngir taataansi xelam mu rafet mi
Yàlla def cib xolam. 25 Ñooñu ñoo ko daan indil
at ci kaw at, ku nekk ak sab teraanga, muy ay
jumtukaayi wurus ak yu xaalis aki mbubb aki
gànnaay aki cuuraay aki fas aki berkelle.

26 Ba mu ko defee Suleymaan dajale watiir
yaak fas ya, muy junni ak ñeenti téeméeri watiir
(1 400), ak fukki junniy fas ak ñaar (12 000)
yu mu yebal ca dëkk ya watiir ya féete, ak ca
Yerusalem ga mu nekk. 27 Buur Suleymaan a
def xaalis late biir Yerusalem bay safi doj, garabi
seedar di fa saf garabi sikomoor yi ne xas ci
suufu tund yi. 28 Fasi Suleymaan, Misra lañu leen
daan jëggaanee ak Silisi*, baana-baanay buur,
ca Silisi lañu leen daan jënde. 29 Ab watiir bu ñu
jëggaanee Misra, indi, juróom benni téeméeri
dogi xaalis (600) la leen daan dikke, aw fas di
téeméer ak juróom fukki dogi xaalis (150), te
noonu lañu ca daan jëndaaleel mboolem buuri
Etteen ña ak buuri Siri, indil leen.

11

Suleymaan moy na

1 Ci biir loolu Buur Suleymaan bëggoon na
jigéeni yeneen xeet yu bare te bokkul ak doomu
Firawna ji mu jëloon: ñuy ay jigéeni Mowabeen
ak jigéeni Amoneen ak jigéeni Edomeen ak
jigéeni waa Sidon ak jigéeni Etteen. 2 Ñooñu

* **10:28** 10.28 Silisi mooy Kewe ba tey.

bokk ci xeet, yi Aji Sax ji waxoon bànni Israyil ne
leen: «Buleen jëli jabar ci ñoom, ñoom it buñu
takksi ci yeen, ndax kon dinañu leen dëpp, ngeen
topp seeni tuur.» Teewul Suleymaan bëgg leen,
taq leen. 3 Mu denc ca juróom ñaar téeméeri
lingeer (700) ak ñetti téeméeri (300) nekkaale.
Soxnaam ya nag dëpp ko.

4 Ba Suleymaan demee ba màggat, ay sox-
naam xiir ko ci topp yeneen yàlla, ba wéetalul
Yàllaam Aji Sax ji, na ko Daawuda, baayam
wéetale woon. 5 Ba loolu amee Suleymaan
di topp tuur ya ñuy wax Astàrt* di tuuri waa
Sidon, ak Milkom, tuuru Amoneen mu siblu
ma. 6 Mu def lu ñaaw fi kanam Aji Sax ji.
Suleymaan jeexul woon ci Aji Sax ji, na baayam
Daawuda jeexe woon ci moom. 7 Ci biir loolu
Suleymaan tabaxal Kemos, tuuru Mowab mu
siblu ma, ab bérabu jaamookaay ca kaw tund
wa féete Yerusalem penku. Mu tabaxaaleel ca
Moleg†, tuur mu siblu ma Amoneen ñay jaamu.
8 Mu defal noonu mboolem soxnaam ya xeetoo
feneen, ñuy taalal seeni tuur cuuraay, di leen
rendil ay sarax.

9 Aji Sax ji nag mere Suleymaan ndax la mu ko
dëddu, moom Aji Sax ji, Yàllay Israyil ji ko feeñu
woon ñaari yoon. 10 Dafa santoon Suleymaan ci
mbir moomu, ne ko bumu topp tuuri yeneen xeet

* **11:5** 11.5 Astàrt tuur mu jigéen la woon bu ay xeeti penku daan jaamu. Ñu yaakaaroon ne dina leen may, ñu jur doom yu bare, seeni jur ak seeni tool it, lépp nangu ba bare. Ñu jàppoon ne Astàrt mooy jabaru tuur ma ñu naan Baal. † **11:7** 11.7 Moleg ak Milkom jàpp nañu ne benn la.

yi. Waaye deful li ko Aji Sax ji santoon. 11 Aji
Sax ji ne Suleymaan: «Gannaaw nii nga defe,
sàmmoo sama kóllëre, sàmmoo sama dogal yi
ma la tegoon, dinaa foqatee nguur gi ci say loxo,
jox ko sab surga. 12 Waaye duma ko def ci sag
dund ngir sa baay Daawuda. Ci sa loxol doom
ju góor laa koy foqatee. 13 Te ba tey du nguur
gépp laay foqati. Dinaa bàyyee sa doom genn
giir ngir Daawuda sama jaam ba ak Yerusalem
gi ma tànn.»

Ay noon jógal nañu Suleymaan

14 Ba mu ko defee Aji Sax ji gemb ab noon
bu jógal Suleymaan. Muy Adàdd, Edomeen
ba askanoo ca buurub Edom. 15 Ba Daawuda
di xareek waa Edom te Yowab njiital xareem
demoon di suuli néew ya, Daawuda daa reyoon
góori Edomeen ña ñépp. 16 Yowab ak Israyil
gépp toog fa juróom benni weer, ba keroog ñu
rey góori Edomeen ñépp. 17 Ci biir loolu Adàdd
ànd ak ay Edomeen ñu bokkoon ci dagi baayam,
daldi daw jëm Misra. Booba Adàdd xale bu góor
bu ndaw la woon. 18 Ñu jóge Majan, dem Paran,
ànd ak ay waa Paran dem Misra, ca Firawna
buuru Misra. Firawna jox Adàdd suuf, may ko
kër akub dund. 19 Firawna dafa bëggoon Adàdd
lool, ba may ko jabar rakki Lingeer Tapenes,
jabari boppam. 20 Rakki Tapenes ja am ak Adàdd
doom ju góor, di Genubat; Tapenes yor ko ca biir
kër Firawna, Genubat nekk ak doomi Firawna, ca
biir kër Firawna. 21 Ci kaw loolu Adàdd dégge fa
mu nekk ca Misra ne Daawuda nelaw na, fekki
ay maamam, te Yowab njiital xare la it dee na.

Adàdd ne Firawna: «Yiwi ma, ma dellu sama
réew.» 22 Firawna ne ko: «Ana loo ñàkk fii ci
man, ba bëgga dellu nii sam réew?» Adàdd ne
ko: «Du dara sax de, xanaa bëgg rekk, nga yiwi
ma, ma dem.»

23 Yàlla dellu gemb ab noon bu jógal Suley-
maan. Muy Reson doomu Eliyada ma dawe
woon ca Adadeser buurub Soba, sangam ba.
24 Mu boole ay farandoom, ànd ak ñoom, jiite
leen gannaaw ba Daawuda faagaagalee xarekati
sangam. Ñu dem sanc Damaas, moom ko.
25 Reson nag moo noonoo woon Israyil diir ba
Suleymaan di dund, dolli ca la leen Adàdd lëjal.
Ci kaw loolu Reson falu ca Siri, di bañaaleb
Israyil.

26 Keneen ku jógal Buur Suleymaan di Yer-
bowam doomu Nebat, Efraymeen bu dëkk
Cereda, ndeyam tudd Ceruya, dib jëtun. Ma
nga bokkoon ca jawriñi Suleymaan. 27 Ni mu
jógale Buur nii la: Suleymaan da doon yékkati
sëkkub Milo ba‡, di fatt tatay gox ba ñu naan
Kër Daawuda miy baayam. 28 Booba Yerbowam
xalelu góor bu jàmbaare la woon. Suleymaan
jot koo nemmiku ci biir liggéeyam, ba tax mu
tabb ko ca kaw mboolem liggéeykati sañul-bañ,
ya askanoo ca Yuusufa.

29 Mu am bés Yerbowam doon génne
Yerusalem. Axiya, yonent bu dëkk Silo ba,
dajeek moom ca yoon wa. Ma nga sol mbubb
mu bees. Ñoom ñaar rekk ci àll bi. 30 Axiya

‡ **11:27** 11.27 Milo xur la wu doxoon diggante kër Yàlla ga ak gox ba ñu naan Kër Daawuda. Suleymaan sëkklu ko.

daldi jàpp ci mbubb mu bees mi mu sol, ne ko
tareet, dagg ko fukki dog ak ñaar. 31 Mu ne
Yerbowam: «Jëlalal fii sa bopp fukki dog, ndax
Aji Sax ji Yàllay Israyil da ne: “Gisal, maa ngi
dagge nguur gi ci loxol Suleymaan, te dinaa la ci
jox fukki giir. 32 Waaye genn giir gi Suleymaan
a koy moom ngir Daawuda sama jaam ba, ak
Yerusalem, dëkk ba ma tànne ci mboolem giiri
Israyil. 33 Li ko waral mooy dañu maa dëddu,
di jaamu Astàrt, tuur mu jigéen mu waa Sidon
di jaamu, ak Kemos, tuuru Mowabeen ñi, ak
Milkom, tuuru Amoneen ñi. Dañoo baña topp
samay yoon, baña def li ma rafetlu, di sàmm
samay dogal ak sama àttey yoon, na ko Daawuda
baayu Suleymaan daa defe. 34 Waaye duma jële
nguur gépp ci loxoom, ndaxte dama koo def njiit
giiru dundam gépp ngir Daawuda sama jaam ba
ma tànnal sama bopp, te mu doon jëfe samay
santaane ak samay dogal. 35 Du tee ma nangoo
nguur gi ci loxol doomam ju góor, jox la ci fukki
giir. 36 Doomam nag dinaa ko jox genn giir gi ci
des, ngir askanu Daawuda, sama jaam ba, baña
fey mukk sama kanam ci biir Yerusalem, dëkk bi
ma tànnal sama bopp, dëël fa sama tur. 37 Yaw
dinaa la jël, def la nga jiite fépp foo bëgg, di
buurub Israyil. 38 Te soo defee mboolem li ma
la sant, topp samay yoon, di def li ma rafetlu
tey jëfe samay dogal ak samay santaane, na ko
Daawuda sama jaam ba daa defe, su boobaa
dinaa ànd ak yaw te dinaa la sampal kër gu sax,
ni ma ko sampale woon Daawuda, te dinaa la
jox Israyil. 39 Kon dinaa torxal askanu Daawuda

waaye du doon ba fàww.”»
40 Ba mu ko defee Suleymaan di fexee rey
Yerbowam; Yerbowam daw ba Misra, fa Sisag
buuru Misra. Mu toog foofa ca Misra, ba
Suleymaan nelaw.

Suleymaan nelaw na

41 Li des ci mbiri Suleymaan ak mboolem lu mu
def ak lu jëm ci xelam mu rafet, bindees na lépp
moos ca téere ba ñu dippee Jaloorey Suleymaan.
42 Àpp bi Suleymaan nguuru fa Yerusalem, ci
kaw Israyil gépp, ñeent fukki at la. 43 Gannaaw
loolu Suleymaan tëdd, fekki ay maamam. Gox ba
ñuy wax kër Daawuda baayam, fa lañu ko denc,
doomam Robowam falu buur, wuutu ko.

Réew ma xàjjalikoo na

(Saar 12.1—22.54)

12

Israyil jàmbu na Robowam

1 Ba loolu amee Robowam dem dëkk ba ñuy
wax Sikem, ndax fa la Israyil gépp daje woon,
ngir fal ko buur. 2 Yerbowam doomu Nebat
dégge ko ca Misra ga mu dawoon dem, di fa
làqu Buur Suleymaan, te toogoon foofa ca Misra
ba booba. 3 Waa giiri bëj-gànnaar woolu ko, ñu
daldi ànd mook mbooloo mépp ca Robowam. Ñu
ne ko: 4 «Sa baay da noo tegoon njaam gu metti.
Léegi yaw dangay woyofal sunu liggéey bu metti
bi nu sa baay sëf, te yolomal buumu njaam gu
teeŋ gi mu nu gàll, kon nu jaamu la.» 5 Mu

ne leen: «Demleen ba mu am ñetti fan, ngeen
délsi.» Mbooloo ma dem.

6 Buur Robowam giseek mag ña daa taxawu
Suleymaan baayam ba muy dund. Mu ne leen:
«Lu ngeen may digal, ma wax ko mbooloo mii?»
7 Ñu ne ko: «Soo nangulee tey mbooloo mii,
déggal leen, wax leen kàddu yu rafet, say jaam
lañuy doon ba fàww.»

8 Robowam nag dégluwul waxi mag ña, xanaa
dem giseek xale yu góor, ya màggandoo ak
moom te di ko taxawu. 9 Mu ne leen: «Lu
ngeen may digal ma wax ko mbooloo mii ne ma,
ma yolomal buumu njaam gi leen sama baay
gàlloon?»

10 Xale yu góor ya mu màggandool ne ko:
«Mbooloo mii ne la sa baay da leena gàlloon
buumu njaam gu teeŋ, waaye yaw yolomalal
leen ko; li nga leen di wax mooy lii: “Sama
baaraamu sanqleeñ moo gëna diis sama tànku
baay. 11 Sama baay a leena tegoon njaam gu
metti, waaye man maay yokk seen njaam, ba mu
gëna metti. Te sama baay ay yar la leen daan
cawe, waaye man ay leraw yu ñu kor weñ laa
leen di cawe.”»

12 Ñetteelu bés ba Yerbowam ànd ak mbooloo
ma mépp, dellu ca Robowam, noonee leen ko
Buur waxe woon ne leen ñu dem ba mu am ñetti
fan, ñu délsi. 13 Buur tontu mbooloo ma kàddu
gu ñagas, bàyyi la ko mag ña digaloon. 14 Na ko
xale yu góor ya digale la waxeek ñoom, ne leen:
«Sama baay a leen tegoon njaam gu metti, waaye
man maa koy yokk, mu gëna metti. Te sama baay
ay yar la leen daa cawe, waaye man ay leraw

yu ñu kor weñ laa leen di cawe.» 15 Noonu la
Buur tanqamloo mbooloo ma, te Aji Sax ji moo
walbatee noonu mbir ma, ngir amal wax, ja mu
waxoon Yerbowam doomu Nebat, Axiya waa Silo
ba jottli.

16 Ba Israyil gépp gisee na leen Buur tanqam-
loo, dañu koo tontu ne ko:
«Ana lu nu bokk ak Daawuda,
lu nu séq ak doomu Yese?
Bànni Israyiloo, ca seeni xayma!
Yaw askanu Daawuda, xoolalal sa bopp sa kër.»

Ba mu ko defee bànni Israyil dellu ca seeni
xayma; 17 Teewul bànni Israyil ya dëkkoon
ca dëkki Yuda, Robowam wéy di seen buur.
18 Ci kaw loolu Buur Robowam yónni Adoram
may sase liggéeyi sañul-bañ ya. Teewul Israyil
gépp bokk dóor ko ay doj ba mu dee. Buur
Robowam daldi gaaw war watiir, daw làquji
Yerusalem. 19 Noonu la Israyil fippoo ci kaw waa
kër Daawuda ba sunu jonni yàllay tey.

20 Ci biir loolu Israyil gépp dégg ne Yerbowam
délsi na; ñu woote ndaje, woo ko ca, fal ko
buurub Israyil gépp. Kenn farul ak waa kër
Daawuda, lu moy waa giirug Yuda doŋŋ.

21 Ci kaw loolu Robowam agsi Yerusalem, daldi
woo waa kër Yuda gépp, ñook giirug Beñamin,
ñu daje di téeméer ak juróom ñett fukki junniy
nit (180 000), diy ñeyi xare. Ñu nara xareek
waa kër Israyil, ngir delloo nguur ga ca loxol
Robowam doomu Suleymaan.

22 Ci biir loolu kàddug Yàlla dikkal góoru Yàlla
gu ñuy wax Semaya. Mu ne ko: 23 «Waxal
Robowam doomu Suleymaan buurub Yuda, ak

waa këр Yudak Beñamin ak mbooloo ma ca des,
ne leen: 24 “Aji Sax ji dafa wax ne: Buleen
jóg di xeex ak seen bokki bànni Israyil. Na
ku nekk ñibbi këram, ndax ci man la mbir mii
sababoo.”» Ñu dégg kàddug Aji Sax ji, walbatiku
dem, noonee ko Aji Sax ji waxe.

Buurub Israyil bokkaale na

25 Gannaaw loolu Yerbowam tabaxaat Sikem,
dëkk ba ca diiwaanu tundi Efrayim, daldi fay
dëkk. Mu jóge foofa tabaxaat dëkk ba ñuy wax
Penuwel. 26 Yerbowam nag di wax ca xelam naa:
«Léegi nguur gi dellu ci loxol waa këр Daawuda.
27 Bu mbooloo mii demee di sarxali ca këр Aji
Sax ji ca Yerusalem, seen xol dina walbatiku ne
napp ca seen sang, Robowam buurub Yuda. Su
ko defee ñu rey ma, dellu ca Robowam buurub
Yuda.»
28 Ci kaw loolu Buur seetluwaat mbir ma, daldi
sàkklu ñaari wëlluy wurus. Mu ne mbooloo
ma: «Yeen waa Israyil, bare ngeen lu ngeen di
jaabante yoonu Yerusalem. Xool-leen fii kay!
Seen yàlla ya leen génne woon réewum Misraa
ngi.» 29 Ba loolu amee mu teg wenn wëllu wa ca
dëkk ba ñuy wax Betel, wa ca des mu tegi ko ca
Dan. 30 Mbir moomu doon bàkkaar. Mbooloo ma
dox jiitu wenn wëllu wa, ba àgg Dan. 31 Ci kaw
loolu Yerbowam tabax ay bérabi jaamookaay, ba
noppi tabb ay sarxalkat ci baadoolo yu bokkul ci
askanu Lewi.
32 Ba mu ko defee Yerbowam dogal màggalug
fukki fan ak juróom ca weeru juróom ñetteel
wa. Mu mel ni màggal gay am Yuda. Yerbowam
rendi ay sarax ca sarxalukaay ba. Noonu

la def Betel, rendil fa ay sarax wëllu ya mu
defarlu woon, defal ko wëllu ya sarax. Ci biir
loolu mu tabb ca Betel ay sarxalkat ngir bérabi
jaamookaay yooyu mu sos. 33 Nii la rendee ay
sarax ca kaw sarxalukaay ba mu sàkklu ca Betel,
ca fukki fan ak juróom ca weeru juróom ñetteel
wa, muy weer wu mu tànnal boppam. Ba mu
ko defee mu dogalal waa Israyil màggal googu,
daldi yéeg ca kaw sarxalukaay ba, ngir taal fa
sarax su ñuy lakk.

13

Nitu Yàlla àddu na ca Betel

1 Yàlla-woo-yàlla, genn góoru Yàlla jóge Yuda,
dikk ba Betel ci ndigalal Aji Sax ji, fekk Yer-
bowam taxaw ca sarxalukaay ba, nara taal
saraxu cuuraay. 2 Góor ga xaacu, gëdd sarx-
alukaay ba ci ndigalal Aji Sax ji, daldi ne: «Yaw
sarxalukaay bi, éey sarxalukaay bii! Aji Sax ji
dafa wax ne: “Xamal ne doom ju góor dina
juddoo kër Daawuda, Yosya lay tudd. Sarxalkati
bérabi jaamookaay yiy taal saraxu cuuraay ci sa
kaw, ñoom lees di rendi ci sa kaw. Yaxi nit lees
di lakk ci sa kaw.”» 3 Góor ga joxe na ca bésub
keroog ab takk; mu ne: «Takk bii la ci Aji Sax ji
biral: “Seetluleen, sarxalukaay bi dina xar ñaar,
dóom bi ci kaw sottiku.”»

4 Naka la Buur Yerbowam dégg na góoru Yàlla
ga xaacoo, gëdd sarxalukaayu Betel ba, mu daldi
koy tàllal loxoom, foofa ca sarxalukaay ba. Mu
ne: «Jàppleen ko!» Loxo ba mu ko tàllal nag
ne kàdd, manatu koo bank. 5 Sarxalukaay ba
xar ñaar, dóom ba tuuroo ca sarxalukaay ba, ne

wàww. Muy takk ba góoru Yàlla ga joxe woon
ci ndigalal Aji Sax ji. 6 Buur ne góoru Yàlla ga:
«Rikk tinul ma sa Yàlla Aji Sax ji te ñaanal ma,
sama loxo mana banku.» Góoru Yàlla ga tinul
Buur Aji Sax ji, loxoom bankuwaat, mel na mu
meloon.
7 Ci kaw loolu Buur wax góoru Yàlla ga ne ko:
«Ñëwal nu dem kër ga, nga xéewlu, ba noppi
ma am lu ma la may.» 8 Góoru Yàlla ga nag ne
Buur: «Soo ma joxoon sa genn-wàllu kër sax,
duma ànd ak yaw te duma sex dugub it mbaa
may naan um ndox ci bii bérab, 9 ndax loolu lañu
ma sant ci ndigalal Aji Sax ji, ne ma: “Bul sex
dugub, bul naan um ndox te bul walbatiku jaare
yoon wa nga jaare woon bi ngay ñëw.”» 10 Góor
ga nag awe feneen, baña walbatiku awe fa mu
awoon ba muy dikk Betel.

Ab yonent nattu na moroomam

11 Booba ab yonent bu màggat a nga woon ca
Betel. Ay doomam yu góor dikk. Kenn ci ñoom
nettali ko mboolem la góoru Yàlla ga def bésub
keroog ca Betel ak la mu wax Buur. Ñu yegge
ko seen baay. 12 Seen baay laaj leen ne leen:
«Ana yoon wu mu jaare?» Fekk na doomam
yu góor ya gisoon nañu fa góoru Yàlla ga jaare
woon, bàyyikoo Yuda. Ñu wax ko. 13 Mu ne
leen: «Takkal-leen ma mbaam mi.» Ñu takkal
ko mbaam ma, mu war, 14 toppi góoru Yàlla ga,
fekk ko ci genn ker garabu terebent. Mu ne ko:
«Yaa di góoru Yàlla gi jóge Yuda?» Mu ne ko:
«Waaw.» 15 Mu ne ko: «Kaay, nu dem kër ga,
nga sex dugub, boog.» 16 Mu ne ko: «Duma mana

walbatiku ànd ak yaw, manumaa sex dugub it
mbaa may bokk ak yaw ndoxum naan ci bii
bérab. 17 Ndaxte dañu maa wax ci ndigalal Aji
Sax ji ne ma: “Bu fa sex dugub, bu fa naan um
ndox te bul walbatiku jaare yoon wa nga jaare
woon bi ngay ñëw.”» 18 Mu dellu ne ko: «Man
itam yonent laa ni yaw. Malaaka wax na ma ci
ndigalal Aji Sax ji ne ma: “Wañ̃i ko, mu ànd ak
yaw sa kër, sex dugub, naan ndox.”» Fekk na la
muy wax amul. 19 Mu walbatiku ànd ak moom
ca kër ga, sex fa dugub, naan fa ndox.

20 Ba ñu toogee ca ndab la, kàddug Aji Sax ji
dikkal yonent ba wañ̃i góoru Yàlla ga. 21 Mu
àddu ca kaw ne góoru Yàlla ga jóge Yuda: «Aji
Sax ji dafa wax ne: Gannaaw tebbi nga waxi Aji
Sax ji te defoo li la sa Yàlla Aji Sax ji sant, 22 xanaa
walbatiku di sex dugub, di naan ndox ci bérab
bi mu la waxoon ne la bu fi sex dugub, bu fi
naan ndox, sab néew du fekki say maam ca seen
bàmmeel.» 23 Ba góoru Yàlla ga sexee dugub ba
naan ndox, yonent ba ko wañ̃i woon takkal ko
mbaam ma. 24 Mu dem, gaynde dogale ko, rey
ko, néewam ne lareet ca yoon wa, mbaam maak
gaynde ga taxaw ca wet ga. 25 Naka la ay nit jaare
foofa, séenuñu lu moy néew ba ne lareet ca yoon
wa, gaynde ga taxaw ca wet ga. Ñu dem yegge
ko waa dëkk, ba yonent bu màggat ba dëkkoon.

26 Yonent booba ko wañ̃i woon ca yoon wa
nag dégg ko ne: «Góoru Yàlla gaa! Ka tebbi
woon waxi Aji Sax ji, Aji Sax ji boole kook gaynde
gi, mu fàdd ko, rey ko. Moom la ko kàddug Aji
Sax ji waxoon.» 27 Mu ne doom ya: «Takkal-

leen ma mbaam mi.» Ñu takkal ko. 28 Mu dem
fekk néew ba ne lareet ca yoon wa, mbaam
maak gaynde ga taxaw ca wet ga. Gaynde ga
lekkul néew ba, fàddul mbaam ma. 29 Yonent
ba yékkati néewu góoru Yàlla ga, teg ko ca kaw
mbaam ma, délloosi ko. Noonu la yonent bu
màggat ba ñibbee dëkkam ngir rob ko, jooy
ko. 30 Mu denc néew ba ca bàmmeelu boppam.
Ñu di ko jooy, naan: «Wóoy sunu mbokk ma!»
31 Gannaaw ba ñu ko robee, mu wax doomam
yu góor ya ne leen: «Bu ma faatoo, nangeen ma
rob ci bàmmeel bii ñu denc góoru Yàlla gi. Fi
weti yaxam ngeen di tëral samay yax. 32 Ndaxte
li wér te wóor déy, wax ji mu jottli ci ndigalal
Aji Sax ji, ba muy gëdd sarxalukaayu Betel bi ak
mboolem bérabi jaamookaay yi ci dëkki Samari,
wax jooju dina am.»

33 Gannaaw loolu Yerbowam dëppul yoonam
wu bon wa mu topp. Dafa dellu tabb ci biir
baadoolo yi ay sarxalkat ngir bérabi jaamookaay
ya. Ku bëgg rekk mu tabb la, ngay sarxalkat ca
bérabi jaamookaay ya. 34 Loolu nag di bàkkaar
bu réy ci biir kër Yerbowam, ba tax askanam
daanu, ba raaf fi kaw suuf.

14

Aw tiis dikkal na Yerbowam

1 Ca yooyu jamono Abya doomu Yerbowam ju
góor wopp. 2 Yerbowam wax soxnaam, ne ko:
«Ayca, doxal soppiji col, ba kenn du xam ne
sama soxna nga, te nga dem Silo. Dama ne,
Axiya yonent baa nga fa. Moo ma waxoon ne ma
dinaa falu buur, jiite mbooloo mii. 3 Yóbbaaleel

fukki mburu ak nàkk yu ndaw ak taxub lem te
nga dem ca moom. Moom dina la wax nan la
mbiri gone gii di deme.» 4 Soxnas Yerbowam def
noona, daldi dem Silo, agsi kër Axiya.

Booba Axiya gisatul. Bët ya daa muuru ndax
màggat. 5 Waaye fekk na Aji Sax ji wax Axiya,
ne ko: «Dama ne, soxnas Yerbowam a ngi ñëw
di leerlusi mbirum doomam ju góor ci yaw, ndax
dafa wopp. Bu dikkee keneen lay mbubboo.» Aji
Sax ji ne Axiya, mu wax ko nàngam ak nàngam.

6 Ba loolu amee Axiya dégg tànki ndaw sa
ca bunt ba. Mu ne ko: «Soxnas Yerbowam,
agsil! Ana looy mbubboo keneen nii? Man de
yóbbante nañu ma ci yaw xibaar bu tiis. 7 Demal
ne Yerbowam: “Aji Sax ji, Yàllay Israyil dafa wax
ne: Dama laa yékkati ci biir mbooloo mi, fal
la nga jiite Israyil sama ñoñ. 8 Damaa foqatee
nguur gi ci loxol waa kër Daawuda, jox la ko.
Waaye meloo ni Daawuda, sama jaam ba daan
jëfe samay santaane, toppe ma léppi xolam, du
def lu moy lu ma rafetlu. 9 Def nga musiba,
ba raw mboolem ñu la jiitu, dem di sàkkal sa
bopp yeneen yàlla ak tuur yu ñu móole weñ, ba
sama xol fees. Man mii nga xarab, dëddu ma.
10 Moo tax duma def lu moy wàcce musiba ci
kër Yerbowam.

Dinaa faagaagal ku mana taxaw, colol, te bokk ci
Yerbowam,
ba ci ku gëna néew doole te tumurànke fi digg
Israyil.
Dinaa buub kër Yerbowam, sànni,
ni ñuy buubee neefare, ba mu jeex tàkk.
11 Ku Yerbowam deele ci dëkk bi, xaj yi lekk;

ku ca médd ca àll ba, njanaaw ya for.
Aji Sax ji wax na ko.”
12 «Yaw nag jógal ñibbi sa kër. Booy teg sa
tànk ca biir dëkk ba rekk, gone gi dee. 13 Israyil
gépp dinañu ko jooy. Kooku rekk déy lees di
denc ci bàmmeel, ci ku bokk ci Yerbowam, ngir
ci moom doŋŋ la Aji Sax ji Yàllay Israyil gis lu
baax, ci waa kër Yerbowam. 14 Aji Sax ji dina
falal boppam buur bu jiite Israyil, te kooku dina
faagaagal waa kër Yerbowam. Bés bi taxaw na
jeeg! Ana lu ciy topp? 15 Aji Sax ji dina fàdd
Israyil. Dinañu mel ni gattax guy foy-foyi cim
ndox. Dina déjjatee Israyil ci suuf su baax sii mu
joxoon seeni maam, tasaare leen ca wàllaa dexu
Efraat, ndax dañoo samp ay xer yu ñuy jaamoo
Asera, di merloo Aji Sax ji. 16 Aji Sax ji dina wacc
Israyil ndax bàkkaari Yerbowam yi mu bàkkaar
te di ko bàkkaarloo Israyil.»
17 Ba loolu amee soxnas Yerbowam jóg,
bàyyikoo fa, ba àgg Tirsa. Naka la agsi ca bunt
kër ba, xale ba dee. 18 Ñu rob ko, Israyil gépp
jooy ko, muy la Aji Sax ji waxoon, Yonent Yàlla
Axiya jaamam ba jottli.
19 Li des ci mbiri Yerbowam, ay xareem ak na
nguuram deme woon, bindees na lépp moos ca
téere ba ñu dippee Jaloorey buuri Israyil ca seeni
jant. 20 At ya Yerbowam falu buur ñaar fukki
at la ak ñaar. Gannaaw loolu mu saay, fekki ay
maamam. Nadab doomam falu, wuutu ko.

Robowam falu na ca Yuda

21 Robowam doomu Suleymaan moo doon
buurub Yuda. Amoon na ñeent fukki at ak

benn ba muy falu. Fukki at ak juróom ñaar
la péeyoo Yerusalem, dëkk ba Aji Sax ji tànn ci
mboolem giiri Israyil, dëël fa turam. Ndeyam di
Naama, dib Amoneen. 22 Waa Yuda nag di def
li Aji Sax ji ñaawlu, ba di ko fiirloo fiiraange
gu raw ga ko seen maam daa fiirloo ndax seen
bàkkaar. 23 Dañoo sàkkal seen bopp ay bérabi
jaamookaay, samp ay tuuri doj aki xer yu ñuy
jaamoo Asera ca kaw mboolem tund wu kawe
mbaa ker garab gu naat. 24 Réew ma amoon na
sax ñuy jaay seen bopp fa ñuy màggale tuur ya.
Ñuy def mboolem ñaawtéefi xeet ya Aji Sax ji
dàqoon ngir bànni Israyil.

25 Ba Buur Robowam faloo, ba dugg ci
juróomeelu atu nguuram, Sisag buuru Misra
song Yerusalem. 26 Ci kaw loolu Sisag jël alali
kër Aji Sax ji, ak alali kër Buur. Lépp la jël ba
ca mboolem pakki wurus ya Suleymaan defarlu
woon. 27 Ba mu ko defee Buur Robowam defarlu
ay pakku xànjar yu wuutu yu wurus ya. Mu teg
ko ca loxoy njiiti dag yay wattu buntu kër Buur.
28 Saa yu Buur dee duggsi ca kër Aji Sax ji, dag ya
ŋàbb pakk ya, bu ñu noppee delloo ko ca néegu
dag ya.

29 Li des ci mbiri Robowam ak mboolem la
mu def, bindees na ko moos ca téere ba ñu
dippee Jaloorey buuri Yuda ca seeni jant. 30 Xare
masula dakk diggante Robowam ak Yerbowam.
31 Gannaaw gi Buur Robowam tëdd, fekki ay
maamam, ñu denc ko fa ay maamam ca gox ba
ñu naan Kër Daawuda. Ndeyam a doon Naama,
Amoneen ba. Ci kaw lool doomam Abiyam falu
buur, wuutu ko.

15

Abiyam falu na ca Yuda

1 Ca fukki at ak juróom ñetteelu nguurug
Yerbowam, ca la Abiyam doomu Nebat falu buur
ca kaw Yuda. 2 Ñetti at la nguuru fa Yerusalem
te yaayam moo doon Maaka doomu Abisalom*.
3 Muy roy nag baayam ca mboolem bàkkaar ya
mu daan def. Te it wéetalul woon Yàllaam Aji
Sax ji ni maamam Daawuda. 4 Terewul Daawuda
tax Aji Sax ji Yàllaam may ko doom ju góor ju
koy wuutu ca Yerusalem, ndax askanu Daawuda
baña fey, Yerusalem it mana ñoŋ. 5 Li ko waral
mooy Daawuda da daan jëfe njub lu Aji Sax ji
rafetlu, te giiru dundam gépp teggiwul lenn lu ko
Aji Sax ji sant lu moy ci mbirum Uri Etteen ba.†
6 Xare masula dakk diggante waa kër Robowam
ak Yerbowam giiru dundu Abiyam gépp.

7 Li des ci mbiri Abiyam ak mboolem lu mu
def, bindees na ko moos ca téere ba ñu dippee
Jaloorey buuri Yuda ca seeni jant. Xare it jiboon
na diggante Abiyam ak Yerbowam. 8 Gannaaw gi
Buur Abiyam tëdd, fekki ay maamam, ñu denc
ko ca gox ba ñu naan Kër Daawuda, Asa doomam
falu buur, wuutu ko.

Asa falu na ca Yuda

9 Ba Buur Yerbowam faloo Israyil, ba dugg
ñaar fukkeelu atu nguuram, ca la Asa falu buur,
jiite Yuda. 10 Ñeent fukki at ak benn la Buur Asa
péeyoo Yerusalem. Maaka doomu Abisalom ju

* **15:2** 15.2 Abisalom ak Absalom jàpp nañu ne kenn ki la.
† **15:5** 15.5 Seetal ci *2.Samiyel* 11.

jigéen moo doon maamam. 11 Asa nag di def
njub gi Aji Sax ji rafetlu, Daawuda maamam.
12 Dàqe na ca réew ma ñu daan jaay seen bopp
fa ñuy màggale tuur ya. Mu jële ca réew ma
kasaray tuur ya fa ay maamam defoon yépp.
13 Maaka maamam ju jigéen sax, Asa xañ na ko
céru lingeer yaayu buur ba mu amoon, ndax
Maaka moo sàkkaloon Asera tuur ma, ab xer
bu seexluwu bu ñu koy màggale. Asa gor xeru
maamam ja, lakk ko ca xuru Sedoron. 14 Waaye
bérabi jaamookaay ya, jëleesu ko fa, doonte Asa,
Aji Sax ji la wéetaloon cib xolam, giiru dundam
gépp. 15 Moo indi ca kër Aji Sax ji, jumtukaay
yu sell yu baayam ya, ak jumtukaay yu sell yu
boppam, muy xaalis ak wurus aki ndab.

16 Xare nag masula dakk diggante Asa ak Basa
buurub Israyil seen giiru dund gépp. 17 Ci biir
loolu Basa buurub Israyil song Yuda, daldi dàbbli
dëkk ba ñuy wax Raama‡, ba kenn du dugg jëm
ca Asa buurub Yuda mbaa muy génn. 18 Asa
dajale mboolem luy xaalis ak wurus wu desoon
ca denci kër Aji Sax ji, ak denci kër Buur. Mu teg
ko ci loxoy jawriñam ña. Ba mu ko defee Buur
Asa yebal leen ca buurub Siri ba ca Damaas, di
Ben Addàd doomu Tabrimon doomu Esiyon.

Asa nag ne Ben Addàd: 19 «Kóllëree dox
sama digganteek yaw, na mu doxe woon sama
diggante baay ak sa baay. Lii nag maa la ko
may, xaalis la ak wurus. Te nga dogoo rekk

‡ **15:17** 15.17 Raama ma nga féete woon Yerusalem bëj-gànnaar, tollu diggante ñaari réew yi. Mu nekkoon ci kaw tund wu aw yoon jaar, jóge péeyu Israyil, jëm Yerusalem.

ak Basa buurub Israyil, ndax mu jóge samam
réew.» 20 Ben Addàd déggal Buur Asa, daldi
yebal njiiti xarey gàngooram ca dëkki Israyil. Ni
la nangoo dëkk ya ñuy wax Yon ak Dan ak Abel
Bet Maaka ak diiwaanu Kineret gépp, boole ca
diiwaanu Neftali gépp. 21 Ba ko Basa déggee,
Raama ga mu doon dàbbli la ba, ba dem toogi
Tirsa.
22 Ba loolu amee Buur Asa joxe ndigal, woolu
waa Yuda gépp, kenn desul. Ñu ànd jëleji ca
Raama doj yaak bant ya Basa doon tabaxe. Buur
Asa tabax ca dëkk ba ñuy wax Geba gu giirug
Beñamin, tabax ca Mispa.
23 Li des ci mbiri Asa ak mboolem njàmbaaram
ak la mu def yépp ak dëkk ya mu tabax, bindees
na lépp moos ca téere ba ñu dippee Jaloorey bu-
uri Yuda ca seeni jant. Ba Asa demee ba màggat
nag, jàngoroy tànk la ame woon. 24 Gannaaw
gi mu tëdd, fekki ay maamam, ñu denc ko ca
gox ba ñu naan Kër Daawuda maamam. Yosafat
doomam falu buur, wuutu ko.

Nadab falu na ca Israyil

25 Ba Asa buurub Yuda duggee ñaareelu atu
nguuram, ca la Nadab doomu Yerbowam falu
buur, jiite Israyil. Nadab jiite na Israyil ñaari
at, 26 di jëfe lu Aji Sax ji ñaawlu, aw ci tànki
baayam, di bàkkaarloo Israyil. 27 Ci biir loolu
doomu Axiya, ji giiroo ci Isaakar te ñu di ko
wax Basa, daldi fexeel Nadab, jam ko ca Gibeton
gu Filisteen ña. Fekk Nadab ànd ak Israyil
gépp, gaw Gibeton. 28 Basa daldi rey Nadab,
yemook ba Asa buurub Yuda di dugg ñetteelu

atu nguuram. Basa falu buur, wuutu Nadab.
29 Naka la falu, daldi rey waa kër Yerbowam
gépp. Bàyyiwul kenn kuy noyyi te bokk ci
Yerbowam. Mu faagaagal leen, muy la Aji Sax ji
waxoon, Axiya jaamam ba ca Silo jottli. 30 Li ko
waral mooy bàkkaari Yerbowam yi mu bàkkaar
te bàkkaarloo ko waa Israyil, di merloo Aji Sax
ji, Yàllay Israyil, ba feesal xolam.

31 Li des ci mbiri Nadab ak mboolem lu mu
def, bindees na ko moos ca téere ba ñu dippee
Jaloorey buuri Israyil ca seeni jant.

32 Xare masula dakk diggante Asa ak Basa
buurub Israyil, seen giiru dund gépp.

Basa falu na ca Israyil

33 Ba Asa buurub Yuda duggee ñetteelu atu
nguuram, ca la Basa doomu Axiya falu buur ca
Israyil gépp, péeyoo Tirsa. Nguuru na ñaar fukki
at ak ñeent. 34 Da daan def li Aji Sax ji ñaawlu,
aw ci tànki Yerbowam ak bàkkaaram ya mu
daan bàkkaarloo Israyil.

16

1 Gannaaw loolu kàddug Aji Sax ji dikkal Yewu
doomu Anani, di rëbb Basa. Mu ne ko: 2 «Damaa
fekk nga maaseek pëndub suuf, ma yékkati la,
jiital la, nga yilif Israyil sama ñoñ. Nga aw nag
ci yoonu Yerbowam, di bàkkaarloo Israyil sama
ñoñ, ba ma mer ndax seeni bàkkaar. 3 Kon dama
ne, dinaa la far, yaw Basa, yaak sa waa kër.
Dinaa def sa kër mel ni kër Yerbowam doomu
Nebat.
4 Ku Basa deele ci dëkk bi, xaj yi lekk;
ku médd ca àll ba, njanaaw ya for.»

[5] Li des ci mbiri Basa ak la mu def ak
njàmbaaram, bindees na lépp moos ca téere
ba ñu dippee Jaloorey buuri Israyil ca seeni
jant. [6] Gannaaw loolu Buur Basa saay, fekki ay
maamam, ñu denc ko Tirsa. Ela doomam falu
buur, wuutu ko.

[7] Te itam ba kàddug Aji Sax ji dikkalee Yonent
Yàlla Yewu doomu Anani ci mbirum Basa ak waa
këram, li ko waral mooy la Basa def lépp, di
roy waa kër Yerbowam, Aji Sax ji ñaawlu ko
ba xolam fees. Rax ci dolli Basa rey waa kër
Yerbowam.

Ela falu na ca Israyil

[8] Ba Asa buurub Yuda duggee ñaar fukkeelu
atu nguuram ak juróom benn, ca la Ela doomu
Basa falu buur, jiite Israyil. Péeyoo na Tirsa diiru
ñaari at. [9] Simri, jawriñam ba yilifoon genn-
wàllu watiiri xareem, moo ko fexeel. Booba Elaa
ngay naan ba màndi ca kër Arsa, ka yor mbiri
këram ca Tirsa. [10] Simri duggsi, jam ko, mu dee.
Loolu yemook ba Asa buurub Yuda di dugg ñaar
fukkeelu atu nguuram ak juróom ñaar. Simri
falu, wuutu ko. [11] Simri falu ba toog ci jal bi,
daldi rey mboolem waa kër Basa. Bàyyiwu ca
kuy taxaw, colol; du mbokk, du xarit. [12] Simri
faagaagal waa kër Basa gépp, muy la Aji Sax ji
waxoon, ba mu rëbbee Basa, Yonent Yàlla Yewu
jottli. [13] Li ko waral di mboolem bàkkaar yi
Basa ak doomam Ela bàkkaar te bàkkaarloo ko
Israyil, ba feesal xolu Aji Sax ji Yàllay Israyil ndax
seen tuuri neen.

14 Li des ci mbiri Ela ak mboolem lu mu def, bindees na ko moos ca téere ba ñu dippee Jaloorey buuri Israyil ca seeni jant.

Simri falu na ca Israyil

15 Ba Asa buurub Yuda duggee ñaar fukkeelu atu nguuram ak juróom ñaar, ca la Simri falu. Mu nguuru diiru juróom ñaari fan ca Tirsa. Booba mbooloom xareem Israyil a nga jógal dëkkub Filisteen ba ñuy wax Gibeton.
16 Mbooloo ma ca dal ba dégg ñu naan: «Simri de lalal na Buur pexe, ba rey ko.» Israyil gépp daldi fal buur Omri, ma jiite woon mbooloom xarem Israyil. Mu moom Israyil bésub keroog ca
dal ba. 17 Omri ak Israyil gépp bàyyikoo Gibeton,
ànd gawi dëkk ba ñuy wax Tirsa. 18 Ba Simri
gisee ne nangu nañu dëkk ba, daa dugg kër Buur, jàll ca biir-a-biir, daldi taal kër ga ca kawam, dee.
19 Li ko waral mooy bàkkaar yi mu bàkkaar, di def lu bon lu Aji Sax ji ñaawlu, aw ci tànki Yerbowam, di bàkkaarloo Israyil.

20 Li des ci mbiri Simri ak pexe ma mu laloon, bindees na lépp moos ca téere ba ñu dippee Jaloorey buuri Israyil ca seeni jant.

21 Ba mu ko defee mbooloom Israyil séddlikoo, def ñaari xaaj. Genn-wàllu mbooloo ma topp ca gannaaw Tibni, nar koo fal buur. Tibni nag, Ginat ay baayam. Genn-wàll ga ca des ànd ak
Omri. 22 Mbooloom Omri ëpp doole mbooloom
Tibni doomu Ginat. Tibni daldi dee, Omri di buur.

Omri falu na ca Israyil

23 Ba Asa buurub Yuda duggee fanweereelu atu
nguuram ak benn, ca la Omri falu buur, jiite
Israyil. Omri nguuru na diiru fukki at ak ñaar.
Mu péeyoo Tirsa juróom benni at. 24 Omri nag
dem ca Semer, jënde ca moom tundu Samari ci
juróom ñaar fukki kiloy xaalis. Omri tabax ca
kaw tund wa, dippee dëkk ba mu tabax Samari,
mu dëppook Semer, turu boroom tund wa.

25 Teewul Omri di def lu bon lu Aji Sax ji
ñaawlu, ba gëna bàkkaar mboolem ña ko jiitu.
26 Daa aw ci tànki Yerbowam doomu Nebat ci
mboolem lu mu daan def ba ci bàkkaaram bi mu
daan bàkkaarloo Israyil, di jógal xolu Aji Sax ji
Yàllay Israyil ci seen tuuri neen.

27 Li des ci mbiri Omri aki jëfam ak
njàmbaaram, bindees na lépp moos ca téere ba
ñu dippee Jaloorey buuri Israyil ca seeni jant.
28 Buur Omri saay, fekki ay maamam, ñu denc
ko ca Samari. Axab doom ja falu buur, wuutu
ko.

Axab falu na Israyil

29 Ba Asa buurub Yuda duggee fanweereelu
atu nguuram ak juróom ñett, ca la Axab doomu
Omri falu, jiite Israyil. Axab doomu Omri nguuru
na Israyil ñaar fukki at ak ñaar, péeyoo Samari.

30 Axab doomu Omri di def li Aji Sax ji ñaawlu,
ba raw mboolem ña ko jiitu. 31 Mu sàlloo
bàkkaari Yerbowam doomu Nebat. Loolu doyatu
ko, mu jël jabar Yesabel doomu Etbal, buurub
waa Sidon ña. Mu dem bay jaamu seen tuur mi
ñuy wax Baal, di ko sujjóotal. 32 Mu yékkatil
Baal ab sarxalukaay ca kër Baal, ga mu tabax

ca Samari. 33 Axab teg ca samplu xer wu ñuy
jaamoo Asera. Axab def na lu rawati la mboolem
buuri Israyil ya ko jiitu defoon, ba feesal xolu Aji
Sax ji, Yàllay Israyil.
34 Ca jamonoy Axab la Iyel ma dëkk Betel
tabaxaat Yeriko. Abiram taawam la Iyel ñàkk ba
muy tëral kenug tabax ba, teg ca ñàkk Segub,
am caatam ba muy taxawal bunti dëkk ba. Mu
dëppook kàddug Aji Sax, ja Yosuwe doomu Nuun
jottli woon.*

17

Yonent Yàlla Ilyaas yégle na bekkoor

1 Ci kaw loolu Yonent Yàlla Ilyaas, ma dëkk
Tisbi ga ca Galàdd, wax Axab, ne ko: «Giñ naa
ci Aji Sax ji, Kiy Dund, di Yàllay Israyil ji may
jaamu: at yii nu nekk, du taw te du lay, lu moy
dama koo wax ci sama làmmiñ.»
2 Kàddug Aji Sax ji dikkal Ilyaas ne ko:
3 «Jógeel fii, walbatiku jëm penku, te làquji ca
xuru Kerit ca penkub dexu Yurdan. 4 Su ko defee,
ca ndoxum xur wa ngay naane. Jox naa itam
ndigal baaxoñ yi, ñu di la leel foofa.»
5 Ilyaas dem, def la Aji Sax ji wax, toogi ca
xuru Kerit ca penkub dexu Yurdan. 6 Baaxoñ ya
di ko indil mburu ak ndawal bëccëg, mburu ak
ndawal ngoon, ndox may wal, mu di ca naan.

Ilyaas waar na jëtun ba

7 Mu am ay fan, xur wa ŋiis, ndax réew ma
tawluwul. 8 Kàddug Aji Sax ji dikkal ko ne ko:

---

* **16:34** 16.34 Seetal ci *Yosuwe* 6.26.

9 «Demal Sarebta ga ca Sidon te toog foofa. Ma
ne, sant naa fa ab jëtun, mu may la loo lekk.»
10 Ilyaas dem Sarebta. Ba mu agsee ca buntu
dëkk ba, gisul lu moy ab jëtun buy taxan. Mu
woo ko ne ko: «Ngalla may ma tuuti ndox ci
njaq li, ma naan.» 11 Mu dem di wuti ndox, Ilyaas
dellu ko woo, ne ko: «Rikk sàkkal dogu mburu,
yótaale ma.» 12 Jëtun ba nag ne ko: «Giñ naa ci
Aji Sax ji sa Yàlla jiy dund, awma mburu. Awma
lu moy barci-loxob sunguf ca njaq la ak as diw ca
tax ba. Gis nga, may for nii ñetti bant, ba toggi
ko, nu lekk, maak sama doom, doora dee ak xiif.»
13 Ilyaas ne ko: «Bul ragal dara, demal rekk, def
ni nga wax. Waaye jëkk ma cee defaral mburu
mu ndaw, indil ma, doora defaral sa bopp, yaak
sa doom; 14 ndax Aji Sax ji Yàllay Israyil dafa wax
ne: "Njaqub sunguf bi du jeex; taxub diw bi it du
jeex, ba keroog Aji Sax ji di taw ci réew mi."»
15 Jigéen ja dem, def la ko Ilyaas wax, mook
waa këram ñu bokk ak Ilyaas lekk ay fan.
16 Njaqu sunguf ba jeexul, taxub diw ba jeexul.
Muy la Aji Sax ji waxoon, Ilyaas jottli.

Ilyaas ñaanal na doomu jëtun ba

17 Ba loolu weesee jigéen, ja dese kër ga,
doomam ju góor wopp. Mu mujj metti lool, ba
noyyeetul. 18 Jigéen ja ne Ilyaas: «Éy góoru Yàlla
gii! Ana lu ma séq ak yaw? Xanaa dangaa ñëw
sullisi sama bàkkaar, ba tax nga rey sama doom
ju góor jii?»
19 Ilyaas ne ko: «Jox ma sa doom!» Mu jële ko
ca loxoy jigéen ja, yóbbu ko ca néeg ba mu dal
ca kaw taax ma, tëral ko ca kaw lalam. 20 Ba mu

ko defee Ilyaas ñaan ci Aji Sax ji, ne ko: «Éy Aji
Sax ji, sama Yàlla, xanaa doo teg jëtun bii ma
dalal, naqar wu tollu ni, di seetaan doomam ju
góor muy dee?» 21 Ci kaw loolu mu tëdd, tàlli
ñetti yoon ca kaw xale bu góor ba, tey ñaan ci
Aji Sax ji naan: «Éy Aji Sax ji sama Yàlla, rikk
bàyyil bakkanu xale bii, mu délsi ci moom!»
22 Aji Sax ji nangul Ilyaas kàddug ñaanam,
bakkanu xale bu góor ba délsi ca moom, mu
dund. 23 Ilyaas fab xale ba, jële ko ca néeg ba
ca kaw taax ma, wàcce ko ca biir kër ga, jox
ko ndeyam. Mu ne ko: «Xoolal, sa doom a ngi
dund!» 24 Jigéen ja ne Ilyaas: «Léegi nag xam
naa ne nitu Yàlla nga, te kàddug Aji Sax ji ngay
waxe moos.»

18

Ilyaas daje naak surgab Buur Axab

1 Ba ñu demee ba mu yàgg, kàddug Aji Sax
ji dikkal Ilyaas, ca ñetteelu atu maral wa. Mu
ne ko: «Demal jàkkaarlook Axab, ma daldi taw
ci kaw réew mi.» 2 Ilyaas tegu ca yoon wa ngir
jàkkaarloojeek Axab.

Booba xiif ba metti na ca Samari. 3 Ci biir loolu
Axab woolu Abdiyas ma yor këram. Abdiyas
doonoon ku ragal Aji Sax ji lool. 4 Ndax ba
Yesabel jabari Axab di rey yonenti Aji Sax ji,
Abdiyas a boole woon téeméeri yonent, làq leen
ci ñaari xuntiy xeer, xunti mu nekk juróom fukk.
Mu di leen fa may lekk ak naan.

5 Axab nag ne Abdiyas: «Duggal ci biir réew
mi te seet ci bëti ndox yeek xur yépp. Jombul

nu gis ñax, ba mana rawale bakkani fas yeek
berkelle yi, ba du jar nu di leen jekkli.» 6 Ba loolu
amee ñu séddoo réew ma, ba mu daj, Axab fii,
Abdiyas fee. 7 Abdiyas di dem, Ilyaas ne pemm
dajeek moom ca yoon wa. Abdiyas xàmmi ko,
sujjóotal ko, dëpp jë ba fa suuf, ne ko: «Kii Ilyaas
a, sama sang?» 8 Mu ne ko: «Man a kay! Demal
boog wax sa sang Axab, ne ko Ilyaas a ngoog de!»
9 Abdiyas ne ko: «Ana lu ma def lu bon, sang bi,
ba nga di ma booleek Axab, mu di ma rey? 10 Giñ
naa ci Aji Sax ji, sa Yàlla jiy dund, amul wenn
xeet mbaa réew mu sama sang Axab yónneewul,
di la seet. Te bu ñu nee nekkoo fa, mu giñloo
waa réew maak xeet wa ne gisuñu la. 11 Léegi
nag nga naan ma: "Demal wax sa sang ne ko
Ilyaas a ngoog." 12 Su ko defee su ma teqlikook
yaw, ngelawal Aji Sax ji yóbbu la fu ma xamul,
fekk ma dem wax ko Axab, te du la gis. Kon da
may rey! Moona sang bi, man de, damaa masa
ragal Aji Sax ji ba may ndaw ba tey. 13 Moo sang
bi! Xanaa waxuñu la li ma def, ba Yesabel di rey
yonenti Aji Sax ji? Maa làq téeméeri yonenti Aji
Sax ji ci ay xuntiy xeer, xunti mu nekk juróom
fukk, di leen may lekk ak naan. 14 Léegi nga naa
ma: "Demal wax sa sang ne ko Ilyaas a ngoog!"
Mu di ma rey?» 15 Ilyaas ne ko: «Giñ naa ci Aji
Sax ji Boroom gàngoori xare yi, moom mi may
jaamu, tey dinaa jàkkaarloojeek Axab moos.»

Ilyaas jànkoonte naak Axab

16 Abdiyas dem ca Axab, yegge ko ko. Axab
dikk taseek Ilyaas. 17 Naka la Axab gis Ilyaas, ne
ko: «Kii yaw a, di lëmbe Israyil nii?» 18 Ilyaas ne

ko: «Du maa lëmbe Israyil de. Yaw kay la, yaak
sa kër baay, ndax yeena dëddu santaaney Aji Sax
ji, di topp tuur yi nuy wax Baal. 19 Léegi nag
wooteel, Israyil gépp daje, fekksi ma ca tundu
Karmel, ñu ànd ak ñeenti téeméeri yonenti Baal
ak juróom fukk (450) ak ñeenti téeméeri nit
(400) ñuy lekk njëlal Yesabel, te di yonenti Asera
tuur ma.»

Ilyaas fenqoo naak waa kër Baal

20 Ba loolu amee Axab yónnee ca waa Israyil
gépp, woo yonent ya, ñu daje ca tundu Karmel.
21 Ilyaas dikk jàkkaarlook mbooloo ma mépp.
Mu ne: «Yeen nag dungeen dakkal seen ciŋiñ-
caŋañ ji ngeen nekke, wet gu nekk ngeen féete
fa? Su Aji Sax ji dee Yàlla, toppleen ko; su
dee Baal, ngeen topp ko.» Mbooloo ma ne patt.
22 Ilyaas ne mbooloo ma: «Man de maa fi des
ci yonenti Aji Sax ji, man doŋŋ, te yonenti Baal
yi ñeenti téeméer lañook juróom fukk (450).
23 Léegi nag, indil-leen nu ñaari yëkk. Bàyyileen
yonenti Baal, ñu tànn wenn yëkk wi, def ko ay
dog, teg ci kaw matt mi, bañ koo taal. Man it
dinaa defar weneen yëkk wi, teg ci kaw matt
mi, bañ koo taal. 24 Su ko defee ngeen ñaan
ci seeni tuur, man it ma ñaan ci Aji Sax ji. Su
boobaa, Yàlla ju ci wuyoo sawara, kookoo di
Yàlla.» Mbooloo ma mépp ne: «Waaw, baax na!»
25 Ci kaw loolu Ilyaas wax yonenti Baal ya ne
leen: «Tànnleen wenn yëkk te jëkka defar, ndax
yeena gëna bare. Bu ngeen noppee, ñaanleen ci
seeni tuur, waaye buleen taal.» 26 Ñu jël yëkk wa
mu leen jox, defar ko. Ñuy yuuxu, di woo Baal

suba ba digg bëccëg, naan: «Baal, wuyu nu!»
Waaye kenn àdduwul, kenn wuyuwul. Ña ngay
ciŋiñ-caŋañi, di wër sarxalukaay ba ñu defar.
27 Digg bëccëg jot, Ilyaas di leen ñaawal, naan
leen: «Yuuxuleen ca kaw, waay! Mooy Yàlla
moos; jombul daa am lu muy xalaat, mbaa mu
jàpp, mbaa mu tukki, mbaa xanaa muy nelaw,
ñu war koo yee.»

28 Ba mu ko defee ñu gënatee yuuxu, di dagg
seen yaram aki saamar aki xeej, ni ñu ko baaxoo,
ba deret ja sang leen. 29 Digg bëccëg wees,
ñu gëna ràkkaaju di wax ay waxyu, ba saraxu
ngoon jot. Waaye du lenn lu àddu mbaa lenn lu
wuyu mbaa lu leen faale.

30 Ba mu ko defee Ilyaas wax ak mbooloo ma
mépp, ne leen: «Jegesileen fii!» Ñépp jegesi. Mu
defaraat sarxalukaayu Aji Sax ja tasaaroo woon,
31 daldi jël fukki doj ak ñaar, mu tollook limu giiri
doomi Yanqóoba. Yanqóoba la kàddug Aji Sax ja
dikkaloon ne ko Israyil ay doon turam. 32 Ilyaas
jël doj ya, defare ab sarxalukaay ngir Aji Sax ji,
ba noppi gas kàmb gu mana def fanweeri liitar,
kàmb ga wër sarxalukaay ba. 33 Mu teg matt ma
ba mu jekk, daggat yëkk wa, teg ca kaw. 34 Mu
ne leen: «Duyleen ñeenti njaqi ndox, tuur ci
kaw yàpp week matt mi.» Ñu def ko. Mu ne:
«Defaatleen!» Ñu defaat. Mu ne: «Defatileen,
muy ñetti yoon!» Ñu def ko, ba muy ñetti yoon.
35 Ndox ma wal, wër sarxalukaay ba, ba kàmb ga
sax fees ak ndox.

36 Ba saraxu ngoon jotee, Yonent Yàlla Ilyaas
jegesi, ñaan ne: «Aji Sax ji, yaw Yàllay Ibraayma

ak Isaaxa ak Yanqóoba, xamleel bésub tey jii ne
yaw yaa di Yàlla ci Israyil, ma di sab jaam bi def
lii lépp ci sa ndigal. 37 Nangul ma, Aji Sax ji, rikk
nangul ma, ba mbooloo mii xam ne yaw Aji Sax
ji yaa di Yàlla te yaay délloosi seen xol ci yaw.»

38 Ba loolu amee sawaras Aji Sax ji ne milib
boole xoyom yàpp waak matt maak doj yaak
suuf sa, ba far manq ndox ma ca kàmb ga.

39 Ba mbooloo mépp gisee loolu, dañu ne
gurub, dëpp seen jë fa suuf, daldi ne: «Aji Sax
jeey Yàlla! Aji Sax ji kay mooy Yàlla!» 40 Ilyaas
ne leen: «Jàppleen yonenti Baal yii. Bu kenn ci
ñoom rëcc.» Ñu jàpp leen, Ilyaas yóbbu leen ba
ca xuru Kison, rendi leen foofa.

41 Gannaaw loolu Ilyaas ne Axab: «Doxal lekki
te naan, ndax taw bu réy a ngi riir di ñëw.»
42 Axab dem, lekk, daldi naan. Ilyaas moom
yéegi ba ca kaw tundu Karmel, sukk, dëpp jëëm
ca diggante bëti óomam. 43 Mu ne surgaam:
«Laggal séentuji wetu géej.» Surga ba séentuji,
dikk, ne ko: «Dara newu fa.» Ilyaas ne ko mu
dellu xool ba muy juróom ñaari yoon.

44 Juróom ñaareelu yoon ba, surga ba ne: «Lee
de niir la wu tuut, tollu ni loxol nit, jóge géej.»
Ilyaas ne ko: «Demal ne Axab, mu takk watiiram
te dem, bala koo taw bee ub.» 45 Nes tuut
asamaan ñuul kukk aki xàmbaar, ngelaw la jóg,
taw ba sóob ak doole. Ci biir loolu Axab dawal
watiiram, jëm Yisreel. 46 Aji Sax ji nag dooleel
Ilyaas. Mu takk ndigg la, daw jiitu Axab ba ca
buntu Yisreel.

19

Ilyaas gedd na

1 Gannaaw gi Axab nettali Yesabel la Ilyaas
def lépp ak na mu rendee saamar mboolem
yonent ya. 2 Yesabel yónnee Ilyaas ndaw, ne
ko: «Yal na ma tuur yi teg mbugal mu gëna réy,
ndegam nëgëni ëllëg jëluma sa bakkan, ni nga
jële bakkani yonent yii.»
3 Ilyaas gis na mu deme, daldi daw, ngir rawale
bakkanam. Mu dem ba Beerseba ca réewum
Yuda, bàyyi fa surgaam. 4 Moom ci boppam
mu topp màndiŋ ma lu tollook doxub benn bés,
doora toog ci taatu benn gajj. Ma ngay ñaan dee,
naan: «Doy na sëkk, Aji Sax ji, jëlal sama bakkan
rekk, ndax man kat gënuma samay maam.»
5 Mu tëdd, ay nelaw jàpp ko ca taatu gajj ba.
Yégul lu moy am malaaka mu ko laal, ne ko:
«Jógal lekk!» 6 Ilyaas ne xiféet, yem ci mburu
mu ñu lakke doj yu tàng, ak njaqub ndox. Mu
lekk, daldi naan, ba noppi tëddaat. 7 Malaakam
Aji Sax ja dellu ñëw, laal ko, ne ko: «Jógal lekk,
lu ko moy doo àttan yoon wi.» 8 Ilyaas jóg lekk,
daldi naan, leqliku, ba dox ñeent fukki guddi ak
ñeent fukki bëccëg, ba ca Oreb, tundu Yàlla wa.
9 Mu dugg foofa ca biir xunti ma, fanaan fa.

Aji Sax ji yónniwaat na Ilyaas

Ci biir loolu kàddug Aji Sax ji dikkal Ilyaas,
ne ko: «Ana looy def fii, Ilyaas?» 10 Ilyaas ne:
«Man kat damaa xéroona xér ci yaw Aji Sax ji
Boroom gàngoori xare yi. Waaw, bànni Israyil
dañoo fecci sa kóllëreek ñoom; say sarxalukaay,
ñu màbb; say yonent, ñu jam saamar. Ma des

man doŋŋ, ñuy wuta jël sama bakkan nii!» 11 Aji
Sax ji ne ko: «Génnal taxaw ci kaw tund wi, fi
sama kanam, ndax kat man Aji Sax ji maa ngi
waaja romb.» Ci kaw loolu ngelaw lu réy te
bare doole jiitu Aji Sax ji, xar tund ya, rajaxe
doj ya, waaye Aji Sax ji nekkul ca ngelaw la.
Ngelaw la dal, suuf sa yëngu, waaye Aji Sax
ji nekkul ca yëngu-yëngu suuf ba. 12 Suuf sa
dal, sawara dikk, waaye Aji Sax ja nekkul ca
sawara wa. Sawara wa dal, ndéey lu suufe topp
ca. 13 Ilyaas dégg ca, muuroo mbubbam, génn
taxaw ca buntu xunti ma; déggul lu moy baat
bu ko ne: «Ana looy def fii, Ilyaas?» 14 Mu ne:
«Man kat damaa xéroona xér ci yaw Aji Sax ji
Boroom gàngoori xare yi. Waaw, bànni Israyil
dañoo fecci sa kóllëreek ñoom; say sarxalukaay,
ñu màbb; say yonent, ñu jam saamar. Ma des
man doŋŋ, ñuy wuta jël sama bakkan nii!»

15 Aji Sax ji ne ko: «Dellul topp say tànk te jaare
ci màndiŋ mi ba Damaas. Boo àggee, nanga
diw Asayel, fale ko ko buurub Siri. 16 Yewu ma
baayam di Nimsi it, diw ko, fal ko buurub Israyil;
te Alyaasa, ma baayam di Safat, dëkk diiwaanu
Abel Mewola, nanga ko diw, fal ko, muy yonent,
wuutu la. 17 Su ko defee ku Asayel reyul ba nga
raw, Yewu rey la; ku Yewu reyul ba nga raw,
Alyaasa rey la. 18 Waaye dinaa déeg ci biir Israyil
juróom ñaari junniy (7 000) nit, di mboolem ñi
sujjóotaluloon Baal te seen gémmiñ masu koo
fóon.»

Ilyaas am na bëkk-néeg

19 Ilyaas bàyyikoo fa, fekk Alyaasa doomu
Safat, Alyaasa di gàbb ak ñaar fukki nag ak
ñeent yu ko jiitu, ñu likke leen ñaar-ñaar, moom
ci boppam mu jiital fukkeelu likke baak ñaar.
Ilyaas dikk ba ca moom, sànni mbubbam ca kaw
Alyaasa. 20 Alyaasa bàyyikoo ca nagam ya, daw
topp ca Ilyaas, ne ko: «Ngalla may ma, ma
tàgguji sama ndey ak sama baay te topp la.»
Ilyaas ne ko: «Doxal dellu; lu ma la def?»
21 Alyaasa bàyyi fa Ilyaas, dellu jël ñaari nag,
rendi ko sarax, jël banti ràngaay ya, togge
yàpp wa, jox ko mbooloo ma, ñu lekk, ba
noppi Alyaasa topp ci gannaaw Ilyaas, di bëkk-
néegam.

20

Siri song na Samari

1 Fekk na Ben Addàd buurub Siri woo
mbooloom xareem mépp, ñu daje, ànd ak fan-
weeri buur ak ñaar yu mu faral, ñook seeni fas
ak seeni watiir. Ñu dem song Samari, gaw ko.
2 Ci kaw loolu Ben Addàd yónni ay ndaw ca biir
dëkk ba ca Axab buurub Israyil. 3 Ñu ne ko:
«Ben Addàd dafa wax ne: “Sa xaalis ak sa wurus,
maay boroom. Say jabar it, ak ñi gëna dëgër
ci say doom, maay boroom.”» 4 Buurub Israyil
ne ko: «Loo wax rekk, Buur sang bi, maak lépp
lu ma moom yaay boroom.» 5 Ndaw ya dikkaat
ne ko: «Ben Addàd dafa wax ne: “Maa yónnee
woon ci yaw, di sàkku nga jox ma sa xaalis ak sa
wurus ak say jabar ak say doom yu góor. 6 Waaye
nëgëni ëllëg sax dinaa yónni samay jawriñ ci

yaw, ñu seet ci sa biir kër ak say kër jawriñ. Mboolem luy sa alal dinañu ci teg loxo, nangu ko, yóbbu.”»

7 Buurub Israyil nag woolu magi réew ma
mépp, ne leen: «Boo yeboo ngeen xam ne waa jii kat fitna lay wut; gis ngeen mu yeble ci man, bëgga nangu samay jabar ak sama doom yu góor ak sama xaalis ak sama wurus, te bañaluma ko
ci dara.» 8 Mag ñaak mbooloo ma mépp ne ko:
«Bu ko déglu te bul nangu!» 9 Axab ne ndawi
Ben Addàd ya: «Waxleen Buur, sama sang, ne ko: “Sa jaam ba nee mboolem la nga jëkkoona yónnee di ko sàkku dina ko def. Waaye lii nga mujja laaj moom, du ko def.”» Ndaw ya dem
jottli tontam. 10 Ben Addàd dellu yeble ca moom
ne ko: «Yal na ma tuur yi teg mbugal mu gëna tar, ndegam duma tas Samari, ba pëndu tabax du fi des buy fees loxoy mboolem ñi ma topp.»

11 Buurub Israyil ne: «Waxleen ko ne ko:

“Jóge xare, di bàkku

moo gën jëm xare, di bàkku.”»

12 Ba Ben Addàd di jot ca kàddu googu, ma
ngay naan, mook buur ya far ak moom ca mbaar ya. Mu jox ay nitam ndigal ne leen: «Takkuleen!» Ñu takku, ngir songi dëkk ba.
13 Ndeke ci biir loolu ab yonent dem na ca Axab
buurub Israyil, ne ko: «Aji Sax ji dafa wax ne: Gis nga mbooloom xare mii mépp ak li ñuy bare lépp, xamal ne teg naa leen ci sa loxo bésub tey,
ndax nga xam ne maay Aji Sax ji.» 14 Axab ne ko:
«Ku may defal loolu?» Mu ne ko: «Aji Sax ji nee: Dag yi kilifay diiwaan yi yebal lay doon.» Axab

ne ko: «Kuy sooke xare bi?» Mu ne ko: «Xanaa
yaw.»

Israyil daan na Siri

15 Ba mu ko defee Axab lim dag ya kilifay
diiwaan ya yebal, ñuy ñaar téeméer ak fanweer
ak ñaar (232). Gannaaw loolu mu lim mbooloom
Israyil gépp, ñuy juróom ñaari junni (7 000).
16 Ñu génn digg bëccëg, fekk Ben Addàd a ngay
màndi mook fanweeri buur ak ñaar ya mu faral,
ca mbaar ya.

17 Dag ya kilifay diiwaan ya yebal a nga jiitu.
Ci biir loolu Ben Addàd yónnee, ñu wax ko ne
ko: «Am na ñu jóge Samari, di ñëw.» 18 Mu
ne: «Su leen jàmm taxee jóg, jàppleen leen,
ñuy dund; su leen xare taxee jóg it, jàppleen
leen, ñuy dund.» 19 Ba mu ko defee dagi kilifay
diiwaan ya génne ca dëkk ba, mbooloom xare
ma topp ca seen gannaaw. 20 Ku nekk jam
noon ba nga janool, waa Siri daw, Israyil topp
leen. Ben Addàd buurub Siri nag war fas, daw
mooki gawaram. 21 Buurub Israyil nag song leen,
rey fas ya, yàq watiir ya, daan waa Siri jéll bu
réy. 22 Yonent ba dikk ca buurub Israyil ne ko:
«Nanga dëgërluwaat te xam ni nga wara def,
ndax nëgëni déwén buurub Siri dina la songaat.»

Siri songati na Israyil

23 Ba loolu amee kàngami buurub Siri digal
buurub Siri ci wàllu Israyil, ne ko: «Ñii, seeni
tuur tuuri tund lañu; moo tax ñu ëpp nu doole,
waaye su nu xeexeek ñoom ci joor gi déy, su
boobaa noo leen di ëpp doole. 24 Defal nii: follil
buur yi ci sa gannaaw yépp, jële leen fa ñu jiite,

teg fa jawriñ yu leen wuutu. 25 Te yaw nga sosaat
mbooloom xare mu mel ni ma nga amoon, fas ak
fas, watiir ak watiir, ndax nu mana xareek ñoom
ci joor gi. Su boobaa déy, noo leen di ëpp doole.»
Mu déggal leen, def noona.

26 Ca déwén sa Ben Addàd lim waa Siri, daldi
dem Afeg ca xare baak Israyil. 27 Waa Israyil
daje, sàkk ab dund, ba noppi dox wuti leen. Waa
Israyil a nga dal janook ñoom, di saf ñaari gétti
bëy. Waa Siri ñoom fees àll ba. 28 Góoru Yàlla
ga dikk ne buurub Israyil: «Aji Sax ji dafa wax
ne: Gannaaw waa Siri dañoo yaakaar ne man
Aji Sax ji, yàllay tund laa, duma yàllay xur, maay
teg mbooloo mu réy mii mépp ci say loxo. Su ko
defee ngeen xam ne maay Aji Sax ji.»

29 Diiru juróom ñaari fan nag ñu jàkkaarloo
ca seeni dal. Bésub juróom ñaareel ba xare ba
jib, waa Israyil daane téeméeri junniy xarekat
(100 000) yu warul fas ca waa Siri ci benn bés
bi; 30 ña ca des daw ba Afeg, ca biir dëkk ba, tata
ja màbb ca kaw ñaar fukki junniy nit ak juróom
ñaar (27 000) ca ñoom. Fekk na Ben Addàd daw
dugg ca biir dëkk ba, jàll ci biir néeg bu làqoo
làqu. 31 Ay jawriñam ne ko: «Waaw, nun de
dégg nanu ñu naa buuri Israyil buur yu baax
lañu. Tee noo sol ay saaku, tañlaayoo buum,
toroxloo ko, te dem ca buurub Israyil? Jombul
mu bàyyi la, nga dund.» 32 Ñu teraxlaayoo
ay saaku, tañlaayoo ay buum, dem ca buurub
Israyil, ne ko: «Ben Addàd sa jaam ba nee,
nga baal ko ngalla te bàyyi ko mu dund.» Mu
ne: «Ndeke mu ngi dund ba tey? Moom sama

mbokk a!» 33 Ndaw ya am njort lu rafet nag. Ñu
gaaw naa: «Ben Addàd kay sa mbokk a!» Mu ne
leen ñu dem indi ko. Ba Ben Addàd dikkee ba ca
moom, mu waral ko ca watiiram.
34 Ben Addàd ne Axab: «Dëkk yi sama baay
nangoo woon ci sa baay dinaa la ko delloo, te boo
yeboo sàkkal sa bopp ay bérabi njaay ca Damaas,
na sama baay def ca Samari.» Axab ne ko: «Man
nag damay fasanteek yaw kóllëre ci loolu, bàyyi
la nga dem.» Ba loolu amee mu fasanteek moom
kóllëre, bàyyi ko mu dem.

Ab yonent sikk na Axab

35 Ci biir loolu kenn ca kurélu yonent ya wax
moroom ma ci ndigalal Aji Sax ji, ne ko: «Ayca,
jam ma!» Waa ja lànk, ne du ko jam. 36 Mu
ne ko: «Gannaaw nanguwuloo déggal Aji Sax ji,
dama ne, booy teqlikook man, gaynde fàdd la.»
Naka la teqlikook moom, gaynde dajeek moom,
fàdd ko. 37 Waa ja gisaat keneen ca ñoom ne
ko: «Ayca, jam ma!» Kooka jam ko bu baax,
ba gaañ ko. 38 Yonent ba dem, taxaw ca yoon
wa, soppi colam, fab kaala, takke bët ya, di xaar
Buur. 39 Buur romb, mu woo ko, ne ko: «Man de
sang bi, damaa gaañu ci digg xare, nit dikk, indil
ma keneen, ne ma: “Xoolal ma kii, su rëccee,
sa bakkan ay fey bakkanam, mbaa nga feye ko
ñetti junniy (3 000) dogi xaalis.” 40 Waaye man
damaa fekk ma jàpp wet gu nekk, waa ja nag
rëcc.» Buurub Israyil ne ko: «Sab àttee ngoog,
yaa ko waxal sa bopp.» 41 Ci kaw loolu yonent ba
ne muret kaala ga mu takkoon ca bët ya; buurub
Israyil xàmmi ko, xam ne ci yonent yi la. 42 Mu ne

ko: «Aji Sax ji dafa wax ne: Gannaaw yaa bàyyi
ku ma aayaloon bakkanam, sa bakkan mooy fey
bakkanam te say bokk ay fey bokkam.» 43 Ba
loolu amee buurub Israyil mer, ne fóññ, daldi
ñibbi këram, ca Samari.

21

Buur Axab tooñ na Nabot

1 Gannaaw ba loolu wéyee mu am lu xew, di
mbirum toolu reseñu Nabot, waa ju dëkk Yisreel.
Nabot daa amoon tool ca Yisreel, ca wetu kër
Axab buurub Samari. 2 Axab ne Nabot: «Jox ma
sa toolub reseñ bi, ma def kob tóokër, ndax jege
na sama kër. Dinaa la ko wecci toolub reseñ bu
ko gën, walla su la gënalee ma delloo la njégam
ci xaalis.» 3 Nabot tudd Aji Sax ji, ne Axab: «Yàlla
tere ma di la jox sama suufas maam!»

4 Axab ñibbi këram, mer, ne fóññ ndax la ko
Nabot waa Yisreel ba wax, ne ko du ko jox suufas
maamam. Mu tëdd ca lalam, gedd, baña lekk.
5 Soxnaam Yesabel dikk ne ko: «Lu la tax ne fóññ
nii? Lu la teree lekk?» 6 Axab ne ko: «Damaa
wax ak Nabot waa Yisreel bi, ne ko mu jaay ma
toolub reseñam, ma fey ko xaalis mbaa su ko
neexee ma wecci ko ko beneen toolub reseñ. Mu
ne ma du ma jox toolub reseñam.»

7 Yesabel ne ko: «Xanaa du yaay buurub
Israyil? Jógal lekk waay te bégal sa xol. Man
maa lay jox toolu reseñu Nabot.» 8 Ci kaw loolu
Yesabel bind ay bataaxal ci turu Axab, def ci
màndarga torlub Axab. Mu yónnee bataaxal
ya ca mag ñaak gor ña ca dëkkub Nabot. 9 Mu

bind ca bataaxal ya ne: «Yéeneleen koor*, beral
Nabot jataay ci kanam mbooloo mi, 10 te teg
ñaari nit ñu tekkiwul dara, ñu janook moom.
Na ñooñu duural Nabot ne ko: “Saaga nga Yàlla,
saaga Buur.” Su ko defee ngeen génne ko dëkk
ba, dóor ko ay doj ba mu dee.»
11 Ba mu ko defee waa dëkkub Nabot, mag
ñaak gor ña daldi def la Yesabel santaane te bind
ko ca bataaxal ya mu leen yónnee. 12 Ñu yéene
koor, beral Nabot jataay ca kanam mbooloo ma.
13 Ñaari nit ñu tekkiwul dara dikk toog janook
moom. Ñu duural ko ca kanam mbooloo ma, ne
Nabot daa saaga Yàlla, saaga Buur. Ñu génne
Nabot dëkk ba, dóor ko ay doj ba mu dee. 14 Ñu
yónnee nag ca Yesabel ne ko dóor nañu Nabot
ay doj ba mu dee.
15 Yesabel dégg ca, ne Axab: «Jógal nanguji
toolu reseñu Nabot waa Yisreel bi. Moo la ko
bañoona jaaye xaalis, waaye dundatul, dee na.»
16 Axab dégg ca, daldi jubal toolu reseñu Nabot
waa Yisreel ba, nangu ko.

Aji Sax ji dogal na mbugalu Axab

17 Ci biir loolu kàddug Aji Sax ji dikkal Ilyaas
ma dëkk Tisbi, ne ko: 18 «Demal taseek Axab
buurub Israyil ba ca Samari. Ma nga nee ca toolu
reseñu Nabot ba mu nanguji. 19 Wax ko ne ko:
“Aji Sax ji dafa wax ne: Du dangaa rey nit, ba
nangu alalam?” Nga teg ca ne ko: “Aji Sax ji
dafa wax ne: Fa xaj ya xabe deretu Nabot, ay xaj
dina fa xabe sa deret, yaw itam.”»

---

* **21:9** 21.9 koor googu dafa mel ni tuub ak toroxlu lañu ci jublu.

[20] Axab ne Ilyaas: «Ãa, noon bi, gisati nga ma?»
Ilyaas ne ko: «Gis naa la, ndax dangaa dogu ci
def lu bon lu Aji Sax ji ñaawlu. [21] Aji Sax ji nee
na: Dama ne, dinaa wàcce lu bon ci sa kaw,
fàllas say sët, ba faagaagal ci digg Israyil kuy
taxaw, colal, te bokk ci yaw Axab, muy gor, di
jaam. [22] Dinaa def sa kër mel ni kër Yerbowam
doomu Nebat mbaa kër Basa doomu Axiya, ndax
merloo nga ma te bàkkaarloo nga Israyil. [23] Te
itam Aji Sax ji wax na ci mbirum Yesabel ne: Ay
xaj dina lekk Yesabel ca wetu tatay Yisreel.

[24] Ku Axab deele ci dëkk bi, xaj yi lekk;
ku ci médde àll, njanaaw ya for.»

[25] Axab dafa dogu woon ci def lu bon lu Aji Sax
ji ñaawlu, ba amu ci moroom moos, te jabaram
Yesabel di ko ci xabtal. [26] Axab daan na def
ñaawtéef ju réy, di topp ay kasaray tuur, di def
mboolem lu doon baaxu Amoreen ña Aji Sax ji
dàqoon ngir bànni Israyil.

[27] Ba Axab déggee kàddu yooyu, daa xotti ay
yéreem, di woor, sol ay saaku, tëddaale ko, di
temp ndànk, ngir toroxlu. [28] Ci biir loolu kàddug
Aji Sax ji dikkal Ilyaas waa Tisbi ba, ne ko: [29] «Gis
nga ni Axab toroxloo fi sama kanam? Gannaaw
toroxlu na nii ci sama kanam, duma wàcce lu
bon cig dundam. Ci jamonoy doomam ju góor
laay wàcce lu bon ci waa këram.»

22

Axab songati na Siri

[1] Gannaaw loolu toog nañu ñetti at yu xare
amul diggante Siri ak Israyil.

2 Ca ñetteelu at ma, Yosafat buurub Yuda dikk
ca buurub Israyil. 3 Fekk buurub Israyil wax aki
jawriñam ne leen: «Xanaa xamuleen ne Ramot
ga ca Galàdd noo ko moom? Te jéemunoo def
dara, ba nangu ko ci loxol buurub Siri!» 4 Mu
ne Yosafat: «Xanaa dinga ànd ak man ca xareb
Ramot ga ca Galàdd?» Yosafat ne buurub Israyil:
«Maa ngi, yaa ngi, samay nit ay say nit, te samay
fas ay say fas.» 5 Yosafat teg ca ne buurub Israyil:
«Jëkkala seet lu ci Aji Sax jiy wax.»

6 Buurub Israyil nag woo yonent yi, ñu daje,
xawa tollook ñeenti téeméer. Mu laaj leen ne
leen: «Ndax ma dal ci kaw Ramot ga ca Galàdd,
am ma bàyyi?» Ñu ne ko: «Demal, ndax Boroom
bi moo leen di teg ci sa loxo.» 7 Yosafat dellu ne:
«Xanaa beneen yonentu Aji Sax ji da fee amatul,
ba ñu mana seetlujeeti fa moom?» 8 Buurub
Israyil ne Yosafat: «Am na ba tey genn góor gu
ñu mana seetal ci Aji Sax ji. Waaye man maa ko
jéppi, ndax du wax waxyu bu baax ci man, lu
bon rekk; mooy Mise doomu Yimla.» Yosafat ne
ko: «Buur, bul waxe noonu.» 9 Buurub Israyil
daldi woo ab jawriñam ne ko: «Demal indil ma
gaaw Mise doomu Yimla.»

10 Buurub Israyil ak Yosafat buurub Yuda nag,
ña nga toog, ku ci nekk ci ngànguneem. Ña nga
solu ba jekk ca dàgga ja ca buntu Samari. Yonent
yépp janook ñoom di biral ay waxyu. 11 Fekk na
Cedekiya doomu Kenaana, ma woon ci seen biir,
defarlu ay béjjéni weñ. Ma nga naan: «Aji Sax ji
dafa wax ne: “Yii ngay jame waa Siri, ba jeexal
leen.”» 12 Mboolem yonent ya ca des nag di waxe

jenn waxyu jooju, naan: «Buur, songal Ramot ga ca Galàdd te jël ndam li, ndax Aji Sax ji moo leen teg ci say loxo.»

Mise yégle na jéllub Axab

13 Ci kaw loolu ndaw la wooyi Mise, dem ne ko: «Ma ne, kàddug yonent ya genn la: jàmmu Buur. Kon nag, na sa kàddu ànd ak seen kàddu di genn, te nga wax jàmm.»
14 Mise ne ko: «Giñ naa ci Aji Sax ji, Kiy Dund, li ma Aji Sax ji wax rekk laay wax.»
15 Ba Mise dikkee ba ca Buur, Buur ne ko: «Mise, ndax nu songi xare Ramot ga ca Galàdd, am nu bàyyi?» Mu ne ko: «Buur songal, daan, Aji Sax jee koy teg ci sa loxo!»
16 Buur nag ne ko: «Ñaata yoon laa lay giñloo ne la bu ma wax lu moy dëgg ci turu Aji Sax ji?»
17 Mise ne ko:
«Israyil gépp laa gis ñu tasaaroo ca tund ya,
mbete xar yu amul sàmm.
Aji Sax ji ne: “Ñii de amuñu boroom.
Na ku nekk ci ñoom ñibbi këram ci jàmm.”»
18 Buurub Israyil ne Yosafat: «Waxuma la woon ne du wax waxyu bu baax ci man, xanaa lu bon?»
19 Mise teg ca ne ko: «Kon nag déglul kàddug Aji Sax ji. Gis naa Aji Sax ji, mu toog ci ngànguneem, mboolem gàngooru asamaan a nga taxaw ndijooram ba càmmoñam.
20 Aji Sax ji nag ne: “Ana kuy nax Axab, mu songi Ramot ga ca Galàdd, ba daanu ca?” Kii ne nii, kee ne nee.
21 Noo ga dikk, taxaw fa kanam Aji Sax ji. Mu ne: “Man maa koy nax.” Aji Sax ji ne ko: “Nan?”
22 Mu ne: “Maay dikk, doon xel muy safaan dëgg ci làmmiñu yonentam yépp.” Mu ne ko: “Yaa koy nax, te man nga ko. Demal defe

noonu.” 23 Looloo waral lii. Aji Sax ji moo def
xel muy safaan dëgg ci sa làmmiñu yonent yii
yépp, te Aji Sax ji moo tudd musiba ci sa kaw.»
24 Ba loolu amee Cedekiya doomu Kenaana
talaata Mise, ne ko: «Ana fu Noowug waxyu gu
Aji Sax ji jaare, ba jóge ci man di wax ak yaw?»
25 Mise ne ko: «Yaw mii yaa koy gisal sa bopp,
keroog ba ngay dugg néegoo néeg, di làqtu.»
26 Buurub Israyil ne ab surgaam: «Jàppal Mise,
yóbbu ko ca Amon boroom dëkk bi, ak ca doomu
Buur*. 27 Nga ne ko: “Buur dafa wax ne: Dugal-
leen kii ndungsiin, di ko jox lekk gu néew ak
ndox mu néew, ba keroog may dikk ak jàmm.”»
28 Mise ne: «Soo délseek jàmm déy, Aji Sax ji
waxul, ma jottli.» Mu dellu ne: «Mbooloo mi,
yeena ko déggandoo, yeen ñépp.»

Axab daanu na

29 Ba mu ko defee buurub Israyil ànd ak
Yosafat buurub Yuda, ñu songi Ramot ga ca
Galàdd. 30 Buurub Israyil nag ne Yosafat:
«Damay soppi col, dugg ci xeex bi, waaye yaw
solal sa mbubbam buur.» Buurub Israyil daldi
soppig col, dugg ca xeex ba. 31 Fekk na buurub
Siri jox ndigal fanweeri nitam ak ñaar, ñay
jiite watiiri xare ya. Mu ne leen: «Buleen
xeex ak kenn, du ku tuut, du ku réy, diirleen
buurub Israyil, moom rekk.» 32 Ba loolu amee,
ña jiite watiiri xare ya gis Yosafat, daldi ne:
«Kii kay mooy buurub Israyil!» Ñu walbatiku
ci kawam, ngir song ko. Yosafat nag àddu ca

* **22:26** 22.26 Doomu Buur daa nañu ko wooye ndawal buur lu sasoo lenn ci liggéeyu ëttu buur bi.

kaw, 33 njiiti watiir ya xam ne du buurub Israyil,
ñu walbatikuwaat, bàyyi ko. 34 Ci biir loolu mu
am ku soqi ag fitt te teyu ko, mu dal buurub
Israyil ci diggante ñaari wàlli pakk bi mu sol.
Mu ne dawalkatu watiiram: «Waññikul, génne
ma ci xeex bi, gaañu naa!» 35 Naka la xare ba
tàkkarnaase bésub keroog bépp, ñu téye buur
ba ca biir watiir wa, mu janook waa Siri, ba
ca ngoon sa, mu doora dee. Jam-jam baa nga
nàcc, ba taa ca biir watiir ba. 36 Jant baa ngay
xalambaayu, yéene jib, ba dajal mbooloo ma. Ña
nga naan: «Na ku nekk ñibbi sa dëkk, ca sam
réew!»

37 Buur ba nag saay, ñu yóbbu ko Samari, denc
ko foofa. 38 Ba ñuy raxas watiir ba ca déeg ba
ñuy wax Samari, xaj ya di xab deret ja, gànc ya
di sangu ca ndoxum déeg ma, muy la Aji Sax ji
waxoon.

39 Li des ci mbiri Axab ak mboolem lu mu def
ak kër ga mu tabax, rafetale ko bëñi ñay, ak
mboolem dëkk ya mu tabax, loolu lépp, bindees
na ko moos ca téere ba ñu dippee Jaloorey buuri
Israyil ca seeni jant. 40 Buur Axab nag saay, fekki
ay maamam, doomam Akasiya falu buur, wuutu
ko.

Yosafat falu na Yuda

41 Axab moomu, ba mu faloo Israyil, ba dugg
ñeenteelu atu nguuram, ca la Yosafat doomu
Asa falu buur ca kaw Yuda. 42 Yosafat amoon
na fanweeri at ak juróom, ba muy falu te ñaar
fukki at ak juróom la falu ca Yerusalem. Yaayam
moo doon Asuba, doomu Sili. 43 Yosafat ci tànki
baayam Asa la aw, jàddul fenn, xanaa di def njub

lu Aji Sax ji rafetlu. 44 Teewul jëlewu fa bérabi
jaamookaay ya. Askan wa dañu fa daa dem ba
tey, di fa rendi saraxi jur, di fa taal cuuraay.
45 Séqoon na nag ak buurub Israyil jàmm.

46 Li des ci mbiri Yosafat ak njàmbaaram aki
xareem, bindees na lépp moos ca téere ba ñu
dippee Jaloorey buuri Yuda ca seeni jant. 47 La
desoon ca ñay jaay seen bopp ca jaamookaayi
tuur, ya fa desoon ca jamonoy baayam Asa, ba
booba, Yosafat da leena jële ca réew ma.

48 Booba réewum Edom amuloon buur. Ab
jawriñ lañu fa daan tabb.

49 Yosafat defaroon na ay gaal yu mag yu
mu deme réewum Ofir, di wuti wurus. Waaye
sottiwul, ndax gaal yaa nga suux ca Esiyon
Geber. 50 Booba la Akasiya doomu Axab wax
Yosafat ne ko: «Tee ngaa may samay nit, ñu ànd
ak say nit ci gaal yi?» Yosafat lànk.

51 Gannaaw gi Buur Yosafat tëdd, fekki ay
maamam, ñu denc ko fa ñu denc ay maamam
ca gox ba ñu naan Kër Daawuda maamam.
Doomam Yoram falu buur, wuutu ko.

Akasiya falu na Israyil

52 Yosafat moomu, ba mu faloo Yuda, ba dugg
fukkeelu atu nguuram ak juróom ñaar, ca la
Akasiya doomu Axab falu buur ca Israyil, péeyoo
Samari. Akasiya nguuru na Israyil ñaari at. 53 Da
daan def lu bon, lu Aji Sax ji ñaawlu, topp tànki
ndeyam ak baayam ak tànki Yerbowam doomu
Nebat, ma doon bàkkaarloo Israyil. 54 Akasiya
jaamu na Baal, tuur ma, di ko sujjóotal, ba

merloo Aji Sax ji, Yàllay Israyil, muy mboolem
la baayam daa def.

Kàddug Yàlla gi
Wolof Bible 2020 revision.
La bible en wolof; revision 2020

copyright © 2010, 2020 La Mission Baptiste du Sénégal

Language: Wolof

Dialect: Regional Wolof

Translation by: La MBS

For complete copyright statement, please see http://sng.al/copyright
This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:
You include the above copyright and source information.
You do not sell this work for a profit.
You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.
Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2020-07-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 23 Jul 2020
eb088fb7-76e3-5c5f-ab35-a0da6cd8fd40